

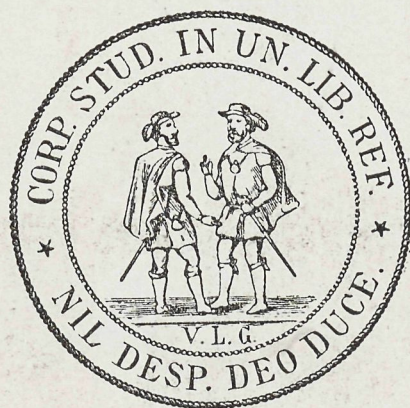
ALMANAK

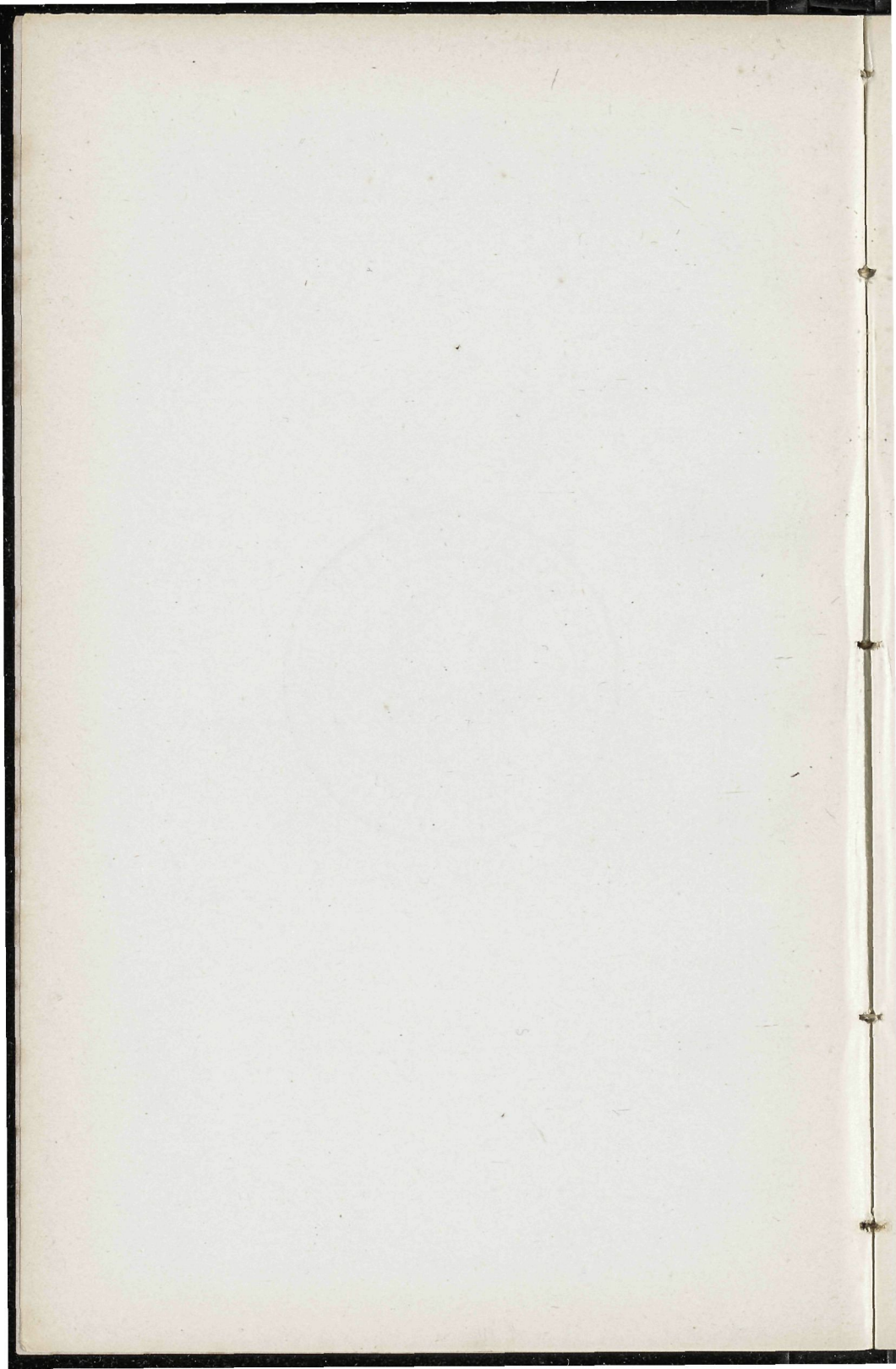

1898

H. L. Rutgers

STUDENTEN-ALMANAK

VOOR

1898.

UITGAVE

VAN HET

Corps van Studenten aan de Vrije Universiteit

TE

A M S T E R D A M.

DRUK VAN G. J. C. HERDES, FIRMA HERDES & CO.

Prins Hendrikkade No. 18. Amsterdam.

L. J.

Een kort woord tot inleiding van onzen almanak vinde hier zijne plaats.

Het studentencorps besloot, jaarlijks een almanak in 't licht te zenden, om uiting te geven aan den opgewekten geest, die ons corpsleven bezielt.

Bij dezen heeft de Redactie van den almanak de eer, aan het studentencorps de eerste proeve aan te bieden.

Dat zij gemeend heeft, den almanak in dezen vorm te moeten geven, zal niet veel verklaring behoeven.

Het nut, voor de studenten zelven gelegen in het opgeven der clubs en vereenigingen, en in het opnemen der verschillende verslagen, is duidelijk. Maar ook oordeelde de Redactie, dat zij daardoor hen, die buiten het studentenleven staan, maar met levendige belangstelling het oog op den studentenkring gericht houden, in staat stelde, een naderen blik te werpen in ons academieleven.

In het mengelwerk waant de Redactie niet te geven stukken van hooge letterkundige waarde, maar zij biedt dit aan als proeven van hen, die zich oefenen om te verkrijgen eene vaardige pen; proeven van hen, bij wie het later zal aankomen op de kracht van woord en pen, om te kunnen vervullen de heilige taak, hun op de schouderen gelegd. Indien daartoe onze almanak mede mag werken, dat wij allen worden aangespoord om de kracht van ons woord te versterken en de vaardigheid van onze pen te verhoogen, dan is het doel van de opname dezer stukken in onzen almanak bereikt.

De Redactie betuigt haren dank aan allen, die haar hebben terzijde gestaan; aan allen, door wier krachtige medewerking de uitgave van dezen almanak mogelijk werd; aan allen, die gehoor gaven aan hare roepstem en haar met een bijdrage hebben vereerd; ook aan allen, die haar behulpzaam zijn geweest bij het opmaken der onderscheidene verslagen. Onder deze laatsten noemt zij

met hartelijken dank den naam van den heer Jb. van Oversteeg, die haar zoo welwillend meer dan één verslag heeft verschaft.

De Redactie ziet met vreugde en dankbaarheid op haren arbeid terug, daar hare taak door zoo ruime hulp zoozeer is verlicht. Zij vraagt verschooning voor het gebrekkige, dat in deze eerste proeve gevonden zal worden.

En ten laatste spreekt zij den wensch uit, dat de Heere het in Zijne gunst aan ons corps moge geven, dat telken jare zulk een levensteeken in dat corps verschijne, dat steeds hooger rijze naar inhoud en vorm de waarde van onzen almanak, dat hij medewerke om ons te bekwamen tot het volbrengen onzer roeping, en dat ook al deze arbeid geheiligd worde tot de eere Zijns Naams.

DE REDACTIE.

December 1897.

Tijdrekening.

1898 volgens de Christelijke jaartelling.

6611 volgens de Juliaansche periode.

5659 volgens de Joodsche tijdrekening, beginnende 17 September 1898.

1316 volgens de Turksche Hegira.

Verduisteringen.

8 Januari, gedeeltelijke maan-eclips, des morgens van 7 minuten over 12 tot 1 uur 42 min.

3 Juli, gedeeltelijke maan-eclips, des avonds van 8 uur 5 min. tot 11 uur 9 min.

27 op 28 December, totale maan-eclips, van 10 uur 7 min. tot 1 uur 56 min.

Christelijke Feestdagen.

8 April, Goede Vrijdag.

10 en 11 April, Paschen.

19 Mei, Hemelvaartsdag.

29 en 30 Mei, Pinksteren.

25 en 26 December, Kerstmis.

Paaschtafel.

In het jaar 1898 op 10 April.

» » » 1899 » 2 »

» » » 1900 » 15 »

» » » 1901 » 7 »

» » » 1902 op 30 Maart.

» » » 1903 » 12 April.

» » » 1904 » 3 »

» » » 1905 » 23 »

»	»	»	1906	»	15 April.
»	»	»	1907	»	31 Maart.
»	»	»	1908	»	19 April.
»	»	»	1909	»	11 »

Gedenkdagen.

- 8 Januari, stichting van het Athenaeum (Stads-Univ.) te Amsterdam 1632.
- 8 Februari, stichting van de Leidsche Univ. 1575.
- 26 Maart, » » » Utrechtsche Univ. 1636.
- 23 Augustus, » » » Groningsche » 1614.
- 20 October, » » » Vrije Univ. te Amsterdam 1880.
- 6 December, » » » Theol. School te Kampen 1854.

Koninklijk Huis.

- 5 Juli. H. K. H. Wilhelmina Frederika Anna Elisabeth Maria, nicht der Koningin, dochter van wijlen Z. K. H. Prins Frederik, gemalin van Z. D. H. den Prins Von Wied, geb. 1841.
- 2 Augustus. H. M. Adelheid Emma Wilhelmina Theresia van Waldeck-Pyrmont, Koningin-Regentes, geb. 1858.
- 31 Augustus. H. M. Wilhelmina Helena Paulina Maria, Koningin der Nederlanden, geb. 1880.

Postertijen.

BINNENLAND.

- Brieven: 1—15 gram 5 ct.
 16—200 gram 10 ct.
 201—500 gram 15 ct.
 elke 500 gram of gedeelte 5 ct. meer.
 Binnen de gemeente 1—15 gram 3 ct.
 16—200 gram 5 ct.
 Aangeteckende brieven boven gewone porto

10 ct. Aangegeven geldswaarde bovendien voor elke f 100 $2\frac{1}{2}$ cent. Dit recht bedraagt echter minstens $12\frac{1}{2}$ ct.; maximum f 6000.

Monsters: voor iedere 75 gram of gedeelte $2\frac{1}{2}$ ct. Maximum: 350 gram, afmetingen $30 \times 20 \times 10$ c.M.

Dag- en Weekbladen: 1—40 gram $\frac{1}{2}$ ct.

40—150 gram 1 ct

verder elke 50 gram $\frac{1}{2}$ ct.

Drukwerken: van 1—100 gram voor iedere 25 gram 1 ct.

100—150 gram 5 ct.

150—250 gram $7\frac{1}{2}$ ct.

250—500 gram 10 ct.

500—750 gram $12\frac{1}{2}$ ct.

750—1000 gram 15 ct.

verder elke 1000 gram $2\frac{1}{2}$ ct.

Postwissels: tot en met f 5 $2\frac{1}{2}$ ct.

boven f 5 tot f 12.50 5 ct.

» f 12.50 tot f 25 10 ct.

» f 25 tot f 37.50 15 ct.

» f 37.50 tot f 50 20 ct.

» f 50 tot f 75 25 ct.

en verder 5 ct. voor elke f 25.

Maximum f 500.

Postpakketten: tot 1 K.G. 15 ct.

boven 1—3 K.G. 20 ct.

» 3—5 K.G. 25 ct.

Maximum 5 K.G. Geen der vlakken meer dan 80 c.M.

BUITENLAND.

Brieven: voor iedere 15 gram of gedeelte $12\frac{1}{2}$ ct. (voor België 10 ct.)

Drukwerken: voor iedere 50 gram of gedeelte $2\frac{1}{2}$ ct. (voor België 1—15 gram 1 ct.; verder gewoon tarief.)

Aangeteekende Brieven: boven gewoon porto 10 ct.

Aangegeven waarde: bovendien voor elke f 150 of gedeelte naar België $2\frac{1}{2}$ ct.; Duitschland 5 ct.; Turkije $17\frac{1}{2}$ ct.; alle andere landen $12\frac{1}{2}$ ct.; Maximum f 5000.

Monsters: voor iedere 50 gram of gedeelte $2\frac{1}{2}$ ct. Maximum 250 gram.

Postpakketten: België, Duitschland 50 ct.; Denemarken, Frankrijk, Oostenrijk, Zwitserland 75 ct.; Italië, Spanje f 1.12⁵; Engeland f 0.60—f 1.35; Turkije f 1.50—1.75; Zweden, Noorwegen f 1.25. Verzekering van waarde tot f 500 à 10 ct. per f 100. Geen der vlakken meer dan 60 c.M.

Rijksstelegraaf.

BINNENLAND.

Een telegram tot 10 woorden 25 ct.; voor iedere twee woorden meer 3 ct. daarboven.

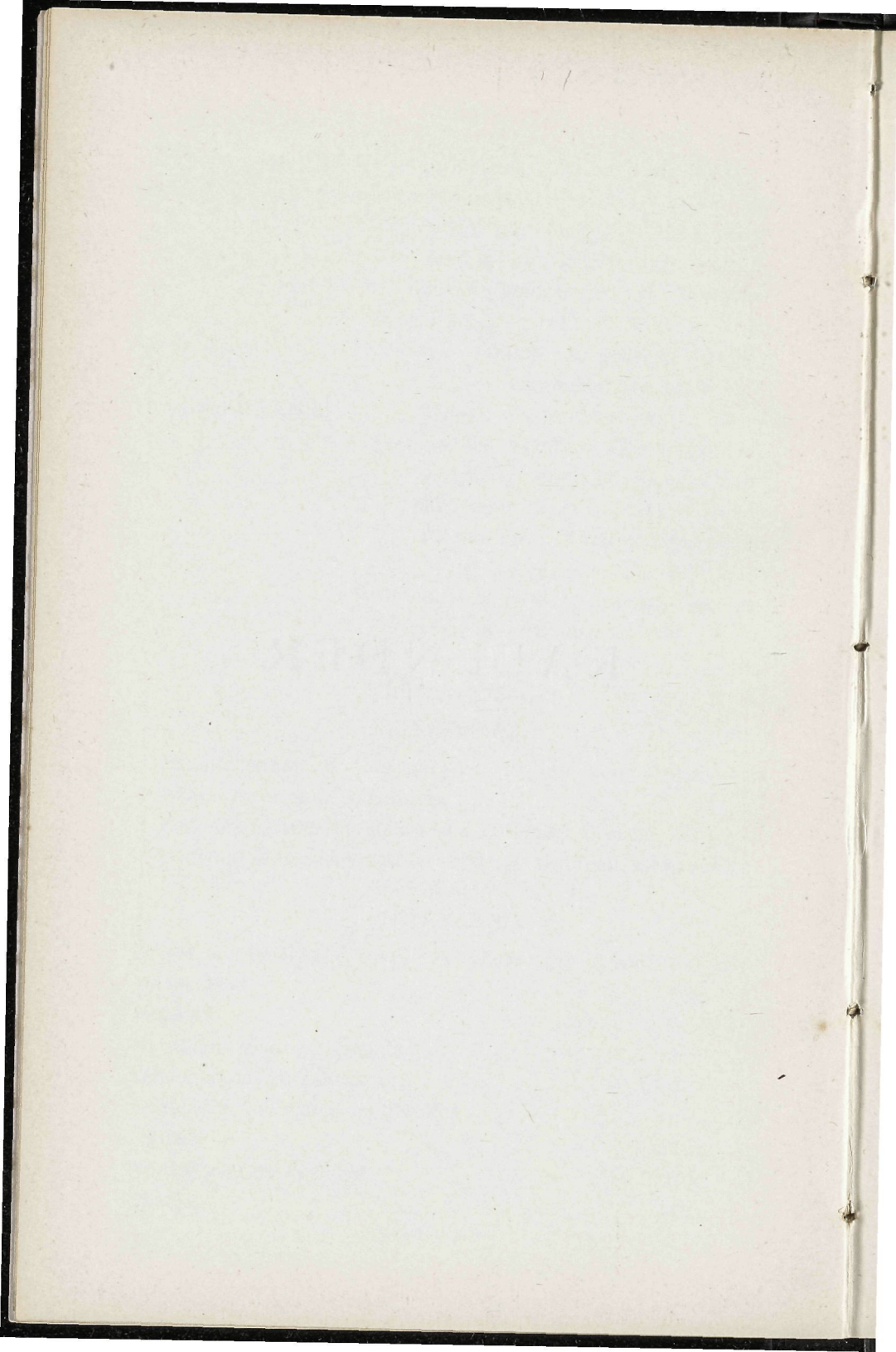
Een woord mag hoogstens uit 15 letters bestaan.

Lees- en zintekens worden niet als woorden meegeteld.

BUITENLAND.

België een grondtaks van f 0.25, verder per woord	$2\frac{1}{2}$ cent.
Duitschland	» » $6\frac{1}{2}$ »
Frankrijk	» » 8 »
Groot-Brittannie en Ierland	» » 10 »
Denemarken en Zwitserland	» » $10\frac{1}{2}$ »
Oostenrijk, Hongarije en Zweden	» » $12\frac{1}{2}$ »
Rusland	» » $22\frac{1}{2}$ »
Noorwegen en Portugal	» » $16\frac{1}{2}$ »
Spanje	» » $14\frac{1}{2}$ »

KALENDER.

JANUARI.

31 dagen. 1898. Louwmaand.

- 1 Zaterdag. Nieuwjaarsdag.
- 2 Zondag.
- 3 Maandag. 55^e Dies Natalis der Polytechnische
- 4 Dinsdag. school te Delft.
- 5 Woensdag.
- 6 Donderdag.
- 7 Vrijdag.
- 8 Zaterdag. V. M.
- 9 Zondag.
- 10 Maandag.
- 11 Dinsdag.
- 12 Woensdag.
- 13 Donderdag.
- 14 Vrijdag.
- 15 Zaterdag. L. K.
- 16 Zondag.
- 17 Maandag.
- 18 Dinsdag.
- 19 Woensdag.
- 20 Donderdag.
- 21 Vrijdag.
- 22 Zaterdag. N. M.
- 23 Zondag.
- 24 Maandag.
- 25 Dinsdag.
- 26 Woensdag.
- 27 Donderdag.
- 28 Vrijdag.
- 29 Zaterdag. E. K. Opening v. h. Hospitium. 1885.
- 30 Zondag.
- 31 Maandag.

FEBRUARI.

28 dagen. 1898. Sprokkelmaand.

- 1 Dinsdag.
- 2 Woensdag.
- 3 Donderdag.
- 4 Vrijdag.
- 5 Zaterdag. Prof. Dr. J. Woltjer. 1849.
- 6 Zondag. V. M. Sterfdag van Prof. A. H. de
- 7 Maandag Hartog.
- 8 Dinsdag. 323^e Dies Natalis der Leidsche Hoog-
- 9 Woensdag. school.
- 10 Donderdag.
- 11 Vrijdag.
- 12 Zaterdag.
- 13 Zondag.
- 14 Maandag. L. K.
- 15 Dinsdag.
- 16 Woensdag.
- 17 Donderdag.
- 18 Vrijdag.
- 19 Zaterdag.
- 20 Zondag. N. M.
- 21 Maandag.
- 22 Dinsdag.
- 23 Woensdag.
- 24 Donderdag.
- 25 Vrijdag.
- 26 Zaterdag.
- 27 Zondag.
- 28 Maandag. E. K.

MAART.

31 dagen.

1898.

Lentemaand.

-
1	Dinsdag.	
2	Woensdag.	Opening van de Lees- en Conversatie-
3	Donderdag.	zaal van het Corps. 1896.
4	Vrijdag.	
5	Zaterdag.	
6	Zondag.	
7	Maandag.	
8	Dinsdag.	V. M.
9	Woensdag.	
10	Donderdag.	Dies v. d. Gereformeerden Studenten-
11	Vrijdag.	bond. 1896.
12	Zaterdag.	
13	Zondag.	
14	Maandag.	
15	Dinsdag.	L. K.
16	Woensdag.	
17	Donderdag.	
18	Vrijdag.	
19	Zaterdag.	
20	Zondag.	
21	Maandag.	
22	Dinsdag.	N. M.
23	Woensdag.	
24	Donderdag.	
25	Vrijdag.	
26	Zaterdag.	261 ^e Dies Natalis der Utr. Hoogeschool.
27	Zondag.	
28	Maandag.	
29	Dinsdag.	
30	Woensdag.	E. K.
31	Donderdag.	

APRIL.

30 dagen.

1898.

Grasmaand.

-
1	Vrijdag.	
2	Zaterdag.	
3	Zondag.	
4	Maandag.	
5	Dinsdag.	
6	Woensdag.	V. M.
7	Donderdag.	
8	Vrijdag.	Goede Vrijdag.
9	Zaterdag.	
10	Zondag.	1 ^e Paaschdag.
11	Maandag.	2 ^e Paaschdag.
12	Dinsdag.	
13	Woensdag.	L. K.
14	Donderdag.	
15	Vrijdag.	
16	Zaterdag.	
17	Zondag.	
18	Maandag.	
19	Dinsdag.	
20	Woensdag.	N. M.
21	Donderdag.	
22	Vrijdag.	
23	Zaterdag.	
24	Zondag.	
25	Maandag.	
26	Dinsdag.	
27	Woensdag.	
28	Donderdag.	Bekräftiging der Wet op het H. O.
29	Vrijdag.	E. K. 1876
30	Zaterdag.	

MEI.

31 dagen.

1898.

Bloeimaand.

-
- 1 Zondag.
 - 2 Maandag.
 - 3 Dinsdag.
 - 4 Woensdag.
 - 5 Donderdag.
 - 6 Vrijdag. V. M.
 - 7 Zaterdag.

 - 8 Zondag.
 - 9 Maandag.
 - 10 Dinsdag.
 - 11 Woensdag.
 - 12 Donderdag. L. K.
 - 13 Vrijdag.
 - 14 Zaterdag.

 - 15 Zondag.
 - 16 Maandag.
 - 17 Dinsdag.
 - 18 Woensdag.
 - 19 Donderdag. Hemelvaartsdag.
 - 20 Vrijdag. N. M.
 - 21 Zaterdag.

 - 22 Zondag.
 - 23 Maandag.
 - 24 Dinsdag.
 - 25 Woensdag. Opening van het Geref. Gymn. te
 - 26 Donderdag. Amsterdam Keizersgr. 495 1892.
 - 27 Vrijdag. Prof. Dr. G. H. J. W. J. Geesink. 1854.
 - 28 Zaterdag. E. K.

 - 29 Zondag. 1^e Pinksterdag.
 - 30 Maandag. 2^e Pinksterdag.
 - 31 Dinsdag.

JUNI.

30 dagen.

1898. Zomermaand.

-
- 1 Woensdag.
2 Donderdag.
3 Vrijdag.
4 Zaterdag. V. M.

5 Zondag.
6 Maandag.
7 Dinsdag.
8 Woensdag.
9 Donderdag.
10 Vrijdag.
11 Zaterdag. L. K.

12 Zondag.
13 Maandag.
14 Dinsdag.
15 Woensdag.
16 Donderdag.
17 Vrijdag.
18 Zaterdag.

19 Zondag. N. M.
20 Maandag.
21 Dinsdag.
22 Woensdag.
23 Donderdag.
24 Vrijdag.
25 Zaterdag.

26 Zondag.
27 Maandag. E. K.
28 Dinsdag.
29 Woensdag.
30 Donderdag.

JULI.

31 dagen.

1898.

Hooimaand.

1 Vrijdag.

2 Zaterdag.

3 Zondag. V. M.

4 Maandag.

5 Dinsdag. Prinses Marie. 1841.

6 Woensdag. Prof. Mr. D. P. D. Fabius. 1852.

7 Donderdag.

8 Vrijdag.

9 Zaterdag.

10 Zondag. L. K.

11 Maandag.

12 Dinsdag.

13 Woensdag.

14 Donderdag.

15 Vrijdag.

16 Zaterdag.

17 Zondag.

18 Maandag. N. M.

19 Dinsdag.

20 Woensdag.

21 Donderdag.

22 Vrijdag.

23 Zaterdag.

24 Zondag.

25 Maandag.

26 Dinsdag. E. K.

27 Woensdag.

28 Donderdag.

29 Vrijdag.

30 Zaterdag.

31 Zondag.

AUGUSTUS.

31 dagen. 1898. Oogstmaand.

-
1	Maandag.	
2	Dinsdag.	V. M. Geboortedag van H. M. de
3	Woensdag.	Koningin-Regentes. 1858.
4	Donderdag.	
5	Vrijdag.	
6	Zaterdag.	
7	Zondag.	
8	Maandag.	
9	Dinsdag.	L. K.
10	Woensdag.	
11	Donderdag.	
12	Vrijdag.	
13	Zaterdag.	
14	Zondag.	
15	Maandag.	
16	Dinsdag.	
17	Woensdag.	N. M.
18	Donderdag.	
19	Vrijdag.	
20	Zaterdag.	
21	Zondag.	
22	Maandag.	
23	Dinsdag.	284 ^e Dies Natalis der Groningsche
24	Woensdag.	E. K. Hoogeschool.
25	Donderdag.	
26	Vrijdag.	
27	Zaterdag.	
28	Zondag.	
29	Maandag.	
30	Dinsdag.	
31	Woensdag.	V. M. Geboortedag van H. M. Wilhelmina, Koningin der Nederl.

SEPTEMBER.

30 dagen. 1898. Herfstmaand.

-
1	Donderdag.	
2	Vrijdag.	
3	Zaterdag.	
4	Zondag.	
5	Maandag.	
6	Dinsdag.	473 ^e Dies Natalis der Hoogeschool te
7	Woensdag.	L. K. Leuven.
8	Donderdag.	
9	Vrijdag.	
10	Zaterdag.	
11	Zondag.	
12	Maandag.	
13	Dinsdag.	
14	Woensdag.	
15	Donderdag.	Verschijning van het eerste nummer
16	Vrijdag.	N. M. van »Nil Desperandum" 1897.
17	Zaterdag.	
18	Zondag.	
19	Maandag.	
20	Dinsdag.	
21	Woensdag.	
22	Donderdag.	
23	Vrijdag.	E. K.
24	Zaterdag.	82 ^e Dies der Hoogescholen te Gent
en te Luik.
25	Zondag.	
26	Maandag.	
27	Dinsdag.	
28	Woensdag.	
29	Donderdag.	
30	Vrijdag.	V. M.

OCTOBER.

31 dagen. 1898. Wijnmaand.

-
1	Zaterdag.	21 ^e Dies Natalis der Amsterdamsche
Stadsuniversiteit.
2	Zondag.	
3	Maandag.	
4	Dinsdag.	
5	Woensdag.	
6	Donderdag.	
7	Vrijdag.	L. K.
8	Zaterdag.	
9	Zondag.	
10	Maandag.	
11	Dinsdag.	
12	Woensdag.	
13	Donderdag.	Dies Natalis van het Kamper Stu-
dentencorps »Fides Quaerit
14	Vrijdag.	Intellectum.»
15	Zaterdag.	N. M.
16	Zondag.	
17	Maandag.	
18	Dinsdag.	
19	Woensdag.	
20	Donderdag.	18 ^e Dies Natalis der Vrije Universi-
teit. Overdracht van het Rectoraat.
21	Vrijdag.	
22	Zaterdag.	E. K.
23	Zondag.	
24	Maandag.	
25	Dinsdag.	
26	Woensdag.	
27	Donderdag.	
28	Vrijdag.	Dies van Eltheto 1895. Stichting van
het Seminarium der Remonstranten 1843.
29	Zaterdag.	V. M. Prof. Dr. A. Kuyper 1837.
30	Zondag.	Dies van I. U. M. B. O. 1891.
31	Maandag.	Hervormingsdag.
-

NOVEMBER.

30 dagen. 1898. Slachtmaand.

-
- 1 Dinsdag.
 - 2 Woensdag.
 - 3 Donderdag.
 - 4 Vrijdag.
 - 5 Zaterdag.

 - 6 Zondag. L. K.
 - 7 Maandag. Dies van Calvijn, 1892.
 - 8 Dinsdag.
 - 9 Woensdag.
 - 10 Donderdag.
 - 11 Vrijdag. Dies van Demosthenes, 1882.
 - 12 Zaterdag.

 - 13 Zondag.
 - 14 Maandag. N. M. Dies van Q. B. D. B. D.
 - 15 Dinsdag.
 - 16 Woensdag.
 - 17 Donderdag.
 - 18 Vrijdag.
 - 19 Zaterdag.

 - 20 Zondag. E. K. 64^e Dies v. d. Vrije Hoogeschool
 - 21 Maandag. te Brussel.
 - 22 Dinsdag.
 - 23 Woensdag.
 - 24 Donderdag. 2^e Dies v. h. Corps v. Studenten a.
 - 25 Vrijdag. d. V. U. »Nil Desperandum Deo Duce.»
 - 26 Zaterdag. Prof. Dr. F. L. Rutgers, 1836.

 - 27 Zondag.
 - 28 Maandag. V. M.
 - 29 Dinsdag.
 - 30 Woensdag.

DECEMBER.

31 dagen.

1898. Wintermaand.

-
1	Donderdag.	Stichting van het Sem. der Doops.
2	Vrijdag.	gezinden te Amsterdam. 1775-
3	Zaterdag.	
4	Zondag.	
5	Maandag.	Stichting v. h. Koninkl. Luth. Sem. 1816.
6	Dinsdag.	L. K. 43 ^e Dies Natalis van de Theol.
7	Woensdag.	School te Kampen.
8	Donderdag.	
9	Vrijdag.	
10.	Zaterdag.	
11	Zondag.	
12	Maandag.	
13	Dinsdag.	N. M.
14	Woensdag.	
15	Donderdag.	
16	Vrijdag.	
17	Zaterdag.	
18	Zondag.	
19	Maandag.	
20	Dinsdag.	E. K.
21	Woensdag.	
22	Donderdag.	
23	Vrijdag.	
24	Zaterdag.	
25	Zondag.	1 ^e Kerstdag.
26	Maandag.	2 ^e Kerstdag.
27	Dinsdag.	
28	Woensdag.	V. M.
29	Donderdag.	
30	Vrijdag.	
31	Zaterdag.	Oudejaarsdag.

VEREENIGING

voor

Hooger Onderwijs

op

Gereformeerden Grondslag.

DIRECTEUREN

DER

Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag.

- S. BARON VAN HEEMSTRA, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, lid van de Prov. Staten van Zuid-Holland, *Voorzitter.*
- S. J. SEEFAT, te Hilversum, *Secretaris-Penningmeester.*
- E. G. WENTINK, te Schalkwijk, Lid van de Prov. Staten van Utrecht.
- C. M. E. VAN LÖBEN SELS, oud-Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- J. VAN ALPHEN, te Hengeloo (O.), Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
-

Plaatsvervangende Directeuren.

- 1^e Plaatsvervanger: Dr. Th. G. DEN HOUTER, te Leiden.
- 2^e » J. H. DE WAAL MALEFIJT, Burgemeester van Westbroek en Achttienhoven, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Lid van de Prov. Staten van Utrecht.
-

Amanuensis.

Jb VAN OVERSTEEG. Bureel: Keizersgracht 162, Amsterdam.

VRIJE UNIVERSITEIT.

Curatoren.

-
- Ds. B. VAN SCHELVEN, Predikant te Amsterdam.
- Ds. A. BRUMMELKAMP Jr., Em. Pred., Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te 's Gravenhage.
- Mr. Th. HEEMSKERK, Oud-Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Lid van de Prov.-Staten van Noord-Holland.
- Dr. A. J. W. MONNIK te Vorden.
-

Hoogleraren.

- Dr. F. L. RUTGERS, Hoogleraar in de faculteit der Godgeleerdheid. Rector voor het jaar 1897—98.
- Dr. G. H. J. W. J. GEESINK, Hoogleraar in de faculteit der Godgeleerdheid.
- Dr. A. KUYPER, Hoogleraar in de faculteit der Godgeleerdheid en in die der Letteren.
- Dr. J. WOLTJER, Hoogleraar in de faculteit der Letteren.
- Mr. D. P. D. FABIUS, Hoogleraar in de faculteit der Rechtsgeleerdheid.
-

Pedel.

- B. J. MULLER, Nassaukade 109.
-

SERIES LECTIONUM

ADNUENTE SUMMO NUMINE

in Universitate Libera quae Amstelodami est habendarum

anno Academico

MDCCCXCVII-MDCCCXCVIII

rectore

FREDERICO LUDOVICO RUTGERS.

FACULTAS THEOLOGICA.

F. L. Rutgers, Theologiae Doctor et in ordine theologorum professor ordinarius, *Historiam ecclesiasticam*, imprimis Reformationis aevi, enarrabit *die Lunae*, horâ I; et *die Martis*, horâ I; *Historiam ecclesiae patriae* tradet *die Martis*, horâ II; *Jus ecclesiasticum* ecclesiae Christianae reformatae exponet *die Jovis*, horâ I; *Disputationibus et orationibus sacris* praeërit horis sibi et auditoribus commodis.

A. Kuyper, Theologiae doctor et in ordine theologorum professor ordinarius, *Dogmaticen* ecclesiae Christianae reformatae *generalem* explicabit *die Lunae*, horâ II; et *die Mercurii*, horâ III; *Encyclopaediam* theologiae reformatae percurrat *die Mercurii*, horâ II; *Disputationibus et orationibus sacris* praeërit, *die Lunae*, horâ III.

W. Geesink, Theologiae doctor et in ordine theologorum professor ordinarius, *Ethicen* ecclesiae Christianae reformatae exponet *Die Jovis*, horâ II; et *die Veneris*, horâ XII; Theologiam *elencticam* docebit *die Veneris*, horâ XI; *Disputationibus et orationibus sacris* praeërit horis sibi et auditoribus commodis.

., *Disciplinas munera ecclesiastica spectantes*
docebit diebus et horis postea indicandis.

(F. L. Rutgers), *Exegesis Veteris Testamenti* docebit die-
bus Lunae et Jovis, horâ XII.

., *Novi Testamenti Exegesis* docebit die
Martis, horâ XII; *die Veneris*, horâ IX; *Disciplinam tex-*
tuallem, canonicam, hermeneuticam tradet *die Mercurii*,
horâ I.

FACULTAS LITTERARIA.

J. Woltjer, Litterarum humaniorum doctor et in ordine
litteratorum professor ordinarius, interpretabitur *Platonis*
dialogum qui inscribitur *Cratylus* et *Aeschylî* tragœdiam,
cui titulus *Agamemnon*, *die Martis*, horâ IX; et *die Jovis*,
horâ IX; Interpretabitur *Juvenalis* Satiras aliquot et
Ciceronis de Natura Deorum libros III, *die Martis*, horâ
X; et *die Jovis*, horâ X; *Encyclopaediam Philol.* docebit
die Veneris, horâ X; Capita selecta ex *historia litterarum*
Graecorum et Romanorum enarrabit *die Mercurii*, horâ
X; et *die Saturni*, horâ X; Antiquitates Romanas et
Graecae exponet *die Mercurii*, horâ IX; et *die Saturni*,
horâ IX; Principia doctrinae *paedagogicae* exponet *die*
Veneris, horâ IX; Litter. Candidat. studia et exercitationes
moderabitur iisque artem *palaeographicam* tradet diebus
et horis sibi et auditoribus commodis.

A. Kuyper, *Linguam Hebraicam* docebit *die Martis*, horâ II;
Antiquitates Biblicas exponet horis sibi et auditoribus
commodis.

A. Kuyper, Ordini litteratorum adjunctus, *linguam litterasque*

patrias explicabit *die Martis*, horâ III; *Disputationibus litterariis* præcërit horis sibi et auditoribus commodis.

W. Geesink, *Historiam philosophiae recentioris* enarrabit *die Mercurii*, horâ XII; *Elementa Logices Aristoteleae* interpretabitur *die Martis*, horâ XI; et *die Jovis*, horâ III; *Historiam Philosophiae Graecorum et Romanorum* enarrabit *die Mercurii*, horâ XI.

FACULTAS JURIDICA.

D. P. D. Fabius, Juris utriusque doctor et in ordine juris consultorum professor ordinarius, *jus privatum Romanorum* exponet *die Lunae*, horâ I; et *die Martis*, hora I; et *die Saturni*, horâ IX; *Encyclopaediam Juris* docebit *die Martis*, horâ II; *die Saturni*, horâ X, Philosophiam Juris tradet *die Lunae*, horâ II; et *die Veneris*, hora X; *Jus publicum patriae* explicabit *die Jovis*, horâ IX, et *die Veneris*, horâ IX; *Jus publicum generale* percurrent *die Jovis*, horâ X; Scholae de ceteris disciplinis, si haberi possunt, postea indicabuntur.

VERSLAG

VAN DE

School voor Hooger Onderwijs,

GENAAMD

„DE VRIJE UNIVERSITEIT”,

gevestigd te Amsterdam (Keizersgracht 162),

over 't jaar 1896—1897.

Het rectoraat werd waargenomen door Dr. W. Geesink, aan wien 't werd overgedragen door Dr. J. Woltjer, na 't houden van eene redevoering getiteld »Ideëel en Reëel.”

Op dienzelfden dag werd de Hoogleraar Dr. A. Kuyper als ab-actis van den Senaat vervangen door zijn ambtgenoot Dr. F. L. Rutgers.

In de faculteit der Godgeleerdheid bleef Dr. F. L. Rutgers, in de Rechtsgeleerdheid Mr. D. P. D. Fabius en in die der Letteren Dr. J. Woltjer als decanus.

De vacature in het college van Curatoren, ontstaan door het overlijden van Mr. L. W. C. Keuchenius, werd vervuld door de benoeming van Dr. A. J. W. Monnik te Vorden; eene nieuwe vacature ontstond door het ontslag nemen als Curator door Mr. A. W. van Beeck Calkoen.

Op diens verzoek werd aan den Hoogleraar Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman cervol ontslag verleend op 1 October 1896.

De vacature ontstaan in 't college van Directeuren, door het bedanken van den heer W. Hovy, werd vervuld door het optreden van den eersten plaatsvervanger van directeuren den heer J. van Alphen, lid der 2e Kamer der Staten-Generaal.

Als president werd benoemd de Heer S. Baron van Heemstra, het secretariaat wordt waargenomen vooralsnog door den Heer S. J. Seefat, penningmeester der Vereeniging.

Het aantal studenten bedroeg in den loop des jaars 110, namelijk:

80	in de	Godgeleerdheid;
3	» »	» en Letteren;
2	» »	» » Rechtsgeleerdheid;
14	» »	Rechtsgeleerdheid;
11	» »	Letteren.

Met gunstig gevolg werden de volgende examens afgelegd:

2	Doctoraal	in	de	Godgeleerdheid:
8	Candidaats	»	»	»
14	Propaedeutische	voor	»	»
1	Doctoraal	in	»	Rechtsgeleerdheid;
2	Candidaats	»	»	»
2	Propaedeutische	voor	»	»
1	Doctoraal	in	»	Letteren.
1	Candidaats	»	»	»

De lessen werden gegeven volgens de openbaar gemaakte Series Lectionum en in den regel getrouw bijgewoond.

VERSLAG van het onderwijs aan de Vrije Universiteit gedurende den cursus 1896-1897.

Theologische Faculteit.

Prof. KUYPER heeft behandeld in de *Dogmatiek*: van den locus de Deo het laatste gedeelte en voorts den locus de Decreto, van de praedestinatie, de electie en de reprobatic.

Op het college *Homiletiek* zijn wekelijksche predicaties gehouden met critiek van de studenten en slotcritiek van den Hoogleraar.

Prof. RUTGERS behandelde: *Exegese Oude-Testament*: Amos, Haggai, Psalm 50 en 73—77.

Algem. Kerkgeschiedenis: de geschiedenis der Gereformeerde kerken in Schotland, van de reformatie tot op onzen tijd.

Vaderlandsche Kerkgeschiedenis: de geschiedenis van de zeventiende eeuw na de Dordtsche Synode.

Kerkrecht: De kerkelijke ordinantiën in het algemeen, en de Kerkenordening der Nederlandsche Gereformeerde Kerken Art. 1—14.

Prof. GEESINK behandelde: *Godgeleerde Zedekunde*. Voortzetting van het systeem en in de geschiedenis van het vak, de Godgeleerde Zedekunde in de 19e eeuw en wel Schleiermacher's Wijsgeerige en Godgeleerde Zedekunde.

Elenciek: de Islam, Mohamed, Koran.

Exegese Nieuwe Testament. Na het overlijden van Dr. de Hartog tijdelijk belast met het onderwijs in de Nieuw-Testamentische vakken, werd dit jaar eene inleiding op het Johannes-Evangelie gegeven en cap. I van het Evangelie geëxegeseerd.

Juridische Faculteit.

Prof. FABIUS behandelde op het college over *Romeinsch recht*, dat wekelijks 4 uur gegeven werd, het algemeene deel, benevens een stuk van het obligatie- en van het erfrecht.

Op het college over de *Encyclopaedie van het Recht*, waaraan 2 uur werd gewijd, eerst eene inleiding over naam en begrip van Encyclopaedie, hare Geschiedenis; het begrip van Methodologie; het rechtsgeleerd onderricht in andere landen — en daarna van het algemeene deel: het voorwerp der Encyclopaedie; het begrip van wetenschap; de rechtswetenschap; begrip van recht, goddelijk en menschelijk recht; de positiviteit van het recht; de relativiteit van het recht; het recht als *voluntas* (of *intellectus*) *Dei*; het recht als wil der overheid; het rechtsgevoel; de gerechtigheid; de rechtsorde als object van onderzoeksrecht en zedelijkheid; plaats van de rechtswetenschap in het organisme der wetenschappen; publiek en privaatrecht; zelfstandige regeling van burgerlijk en handelsrecht; internationaal recht; nadere verdeeling der rechtswetenschap; rechtswetenschap en politiek.

Op het college over *Wysbegeerte van het recht*, dat 2 uur werd gegeven, — werd het eene uur voortgegaan met de geschiedenis en gesproken over de historische school; Burke, de Maistre, de Bonald, Lamennais, von Haller, A. H. Müller, von Schlegel en Jarcke.

Het andere uur werd over eigendom gesproken. Daarbij over den naam, het begrip, den grond van den eigendom, de beteekenis van het recht van den eigendom, het object van eigendom, het subject van eigendom, de *communio primaeva*, regeling van het eigendomsrecht onder Israel; de overheid als eenig eigenaar, geschiedenis van den eigendom, bestrijding van den eigendom.

De colleges werden gemiddeld door een viertal hoorders gevolgd.

Alleen op die over Romeinsch recht werd gelegenheid tot responsie verstrekt.

Litterarische Faculteit.

Prof. KUYPER behandelde: *Nederlandsche Taal- en Letterkunde*: het algemeene deel der Linguistiek.

Hebreeuwsche Taal- en Letterkunde: Genesis I—XXIV, 1 Koningen I—XX, Psalm CXIX—CXXV.

Prof. GEESINK behandelde: *Logica*, Trendelenburg's *Elementa Logices Aristoteleae*, het tweede gedeelte.

Geschiedenis der oude Philosophie: De kleine socratische scholen, Democritus en Plato. Hierbij werd gebruik gemaakt van de texten van Ritter en Preller.

Geschiedenis der nieuwere Philosophie: Het Cartesianisme.

Prof. WOLTJER behandelde: Plato's *Timaeus*, *Prolegomena* en cap. 1—16.

Manilius' *Astronomica*. *Prolegomena* en I 1—117, 475—531, II 60—149, IV 883—935.

Prolegomena in *Homerum*.

Oefeningen in het Latijn spreken en schrijven.

Encyclopaedie der Philologie; grammatica; klankleer, stem- en woordvorming, declinatie en conjugatie, syntaxis, *Lexicographie*, orthographie; kunstvormen in proza en poezie: *Rhetorica* en poetica.

Paedagogiek: Orde en Tucht.

Met de candidaten: *Prolegomena* op Tacitus en lezen van handschriften.

Promotiën van af de stichting.

In de faculteit der Rechtsgeleerdheid:

- Jhr. W. H. DE SAVORNIN LOHMAN AFzn. (27 April 1888):
De Kerkgebouwen van de Gereformeerde (Hervormde) Kerk
in Nederland.
- I. ESSER (27 November 1888): Leerdwang.
- L. VAN ANDEL (15 Juni 1894): De indeeling der strafbare
feiten in misdrijven en overtredingen.
- J. J. SCHOKKING (22 Juni 1894): Historisch-Juridische schets
van de wet van 10 Sept. 1853, tot regeling van het toe-
zicht op de onderscheidene Kerkgenootschappen (Staats-
blad N°. 102).
-

In de faculteit der Godgeleerdheid:

- H. H. KUYPER (6 Januari 1891): De opleiding tot den dienst
des Woords bij de Gereformeerden.
- A. S. HONIG (19 Oct. 1892): Alexander Comrie.
- J. HANIA P.Jzn. (27 September 1895): Wernerus Helmichius.
-

In de faculteit der Letteren:

- F. F. C. FISSCHER Jr. (19 Oct. 1892): De deo Aeschyleo.
- JOH. C. BREEN (20 Juni 1894): Pieter Cornelisz. Hooft als
schrijver der Nederl. Historiën.
-

Examens afgelegd in den cursus 1896-1897.

In de Theologische Faculteit:

Doctoraal:

J. de Jong 13/14 Jan. '97.

Candidaats:

W. Hoogland 5 Dec. '96.

J. G. Meijnen 22 Jan. '97.

A. Kuyper Jr. 5 Febr. '97.

J. Zijp 12 Febr. '97.

J. van Lonkhuijzen 22 Febr. '97.

C. Oranje 26 Maart '97.

B. J. Heeres 19 Juni '97.

In de Litterarische Faculteit:

Doctoraal:

J. v. d. Valk 4 Juni '97.

Candidaats:

A. G. Wientjes Juli '97.

Propæd. Theol.:

L. Netelenbos 30 Oct. '96.

J. Schoonhoven 30 Oct. '96.

H. D. Takken 31 Oct. '96.

S. Greijdanus 31 Oct. '96.

A. Brouwer 7 Nov. '96.

P. Roos 7 Nov. '96.

R. M. Westerink 14 Nov. '96.

J. Mulder 14 Nov. '96.

G. J. Wissink	5 Dec. '96.
Corn. Groot	18 Dec. '96.
W. J. Goedbloed	12 Juni '97.
J. C. de Moor	12 Juni '97.
J. Jansen	21 Juni '97.
D. v. d. Meulen	22 Juni '97.
H. Ph. Ingwersen	10 Juli '97.

In de Juridische Faculteit:

Doctoraal:

T. de Vries	16 Juni '97.
-------------	--------------

Candidaats:

Th. Dijkstra	28 April '97.
--------------	---------------

In den aangevangen cursus hebben examens afgelegd:

In de Theol. Faculteit:

Candidaats:

A. de Jong	5 Nov. '97.
------------	-------------

In de Litter. Faculteit:

Candidaats:

R. Mulder	12 Nov. '97.
-----------	--------------

Propæd. Theol.:

K. Veen	19 Nov. '97.
C. van Mourik	19 Nov. '97.
C. J. v. d. Boom	26 Nov. '97.
J. G. R. van Mourik	26 Nov. '97.
G. Verry	27 Nov. '97.

Bibliotheek

in 't Universiteitsgebouw.

Bibliotheecaris; Dr. J. C. BREEN.

De Bibliotheek is voor ieder geopend: Dinsdag, Woensdag
en Vrijdag van 4—5 uur.

Aantal Studenten aan de Vrije Universiteit,

Ingeschreven voor den Cursus 1897—1898.

Voor de Theologie: 75.

Voor Theologie en Letteren: 4.

Voor Theologie en Rechten: 2.

Voor de Rechten: 19.

Voor de Letteren: 14.

HOSPITIUM.

Directrice: Mevr. de Wed. A. C. E. Mond, geb. Kuyper.

Aantal inwonende studenten: 25.

REGELING van de dispensatie van de bepaling voor inschrijving als student volgens Art. 16, 2° al., van het Reglement der Vrije Universiteit.

(Vastgesteld door den Senaat den 2^{en} Juni 1881 en gewijzigd in 1883.)

a. De in dit artikel bedoelde dispensatie bezit eo ipso een ieder, die bij den rector overlegt het diploma, van een vrij gymnasium, welks diploma's contractueel door den Senaat zijn erkend;

b. insgelijks ieder, die met goed gevolg een admissieexamen aan deze Universiteit heeft afgelegd, naar de hiervoor door den Senaat vastgestelde regeling; en

c. kan buitendien verleend aan hen, die ten genoegen van den Senaat kunnen aantoonen, dat de tot dusver door hen genotene opleiding, in verband met het doel, dat hen herwaarts voerde, de voldoening aan *a* onmogelijk en aan *b* onraadzaam maakt. Bij het verleen van deze soort van dispensatie is de Senaat bevoegd aan de inschrijving eene beperkende bepaling met het oog op eventuele examens te verbinden.

Voor het boven, sub *b* bedoelde examen ter toelating tot de lessen der Vrije Universiteit, zijn de volgende eischen gesteld:

I. Voor de Grieksche taal en letterkunde.

Mondeling: Het vertalen en verklaren van Proza (b.v. Xenophon, Lysias, Isocrates, Herodotus) en van Epische Poëzie (Homerus).

Schriftelijk: Het vertalen van moeilijker Proza (b.v. Plato, Demosthenes) of van Dramatische Poëzie (Sophocles, Euripides.)

II. Voor de Latijnsche taal en letterkunde.

Mondeling: *a.* Het vertalen en verklaren van Proza (b.v. Cicero, Sallustius en Livius) en eenvoudige Poëzie (b.v. Ovidius, Tibullus, de Aeneis van Vergilius);

b. de Romeinsche Antiquiteiten.

Schriftelijk: *a.* het vertalen van moeilijker Proza of Poëzie (bijv. geschikte stukken uit Horatius, Lucretius, Tacitus, den wijsgeer Seneca);

b. eene vertaling uit het Nederlandsch in 't Latijn.

III. Nederlandsche Taal.

Een opstel in het Nederlandsch over een onderwerp, door elken examinandus uit een zestal opgegevene onderwerpen te kiezen.

IV. Geschiedenis.

De geschiedenis van het Vaderland, en in verband daarmee ook die der voornaamste Staatsregelingen.

De Algemeene Geschiedenis; de Nieuwe en Nieuwste Geschiedenis eenigszins uitvoeriger dan de Oude- en Middelgeschiedenis.

V. Moderne Talen.

Mondeling: vertaling van een stuk Proza of niet te zware Poëzie uit 't Fransch, Duitsch en Engelsch in het Nederlandsch.

VI. Wiskunde.

Schriftelijk en Mondeling: *a.* de Stelkunde tot en met de Tweede-machts-vergelijkingen.

b. de Planimetrie en de hoofdbeginselen der Stereometrie.

CORPS VAN STUDENTEN

AAN DE VRIJE UNIVERSITEIT TE AMSTERDAM,

ONDER DE ZINSPREUK :

»NIL DESPERANDUM DEO DUCE»

SENAAT :

P. DIELEMAN, *Rector*.
T. FERWERDA, *Ab-actis*.
V. H. RUTGERS, *Fiscus*.
H. KOFFIJBERG, *Assessor I*.
J. G. KUNST, *Assessor II*.
H. J. BIJLEVELD, *Ecre-senator*.

EERE-LID :

Dr. A. KUYPER.

VAANDRIG :

G. J. RUYSSENAERS.

COMMISSIE VOOR DEN ALMANAK: (1898.)

H. A. VAN ANDEL, *Praeses*.
T. FERWERDA, *Ab-actis*.
G. J. RUYSSENAERS, *Quaestor*.
R. MULDER Jr., *Assessor I*.
J. MULDER, *Assessor II*.

COMMISSIE VOOR DE LEES- EN CONVERSATIEZAAL :

G. W. VAN BLEEK, *Praeses*.
R. M. WESTERINK, *Ab-actis*.
U. UBBENS, *Fiscus*.
C. GROOT, }
G. J. WISSINK, } *Assessoren*.

LEES- EN CONVERSATIEZAAL :

Bovenzaal Amsterdamsch Koffiehuis, Kalverstraat b/d Munt.
Geopend Dinsdags en Vrijdags.

COMMISSIE VOOR HET ORGAAN:

H. KOFFIJBERG, *Praeses.*

II. D. TAKKEN, *Ab-actis.*

G. W. VAN BLEEK.

G. J. RUYSSENAERS.

J. SCHOONHOVEN.

COMMISSIE VAN ADMINISTRATIE:

P. ROOS.

H. A. TEUWISSE.

F. FERNHOUT.

STUDENTEN.

NAAM.	FAC.	WOONPLAATS.	WOONPL. IN DE VAC.
G. C. Aalders,	L. T.	Hospitium,	Elburg,
M. v. Alphen,	T.	Rotterdam,	Id.
* H. A. v. Andel,	T.	Gorinchem,	Id.
J. Bakker,	T.	Hospitium,	Dordrecht, Singel 232,
* H. J. Bijleveld,	L.	2e Const. Huygenstr. 34,	Id.
* G. W. v. Bleek,	L.	Singel 526,	Rotterdam,
* K. J. J. de Bode,	L.	den Haag, Riouwstraat,	Id.
* A. Boekenooogen,	T.	Hospitium,	Id.
* G. J. Boevé,	T.	Hilversum,	Id.
* J. Bolman,	T.	Ooster-Nijkerk (Fr.),	Id.
C. J. v. d. Boom,	T.	Hospitium,	Maassluis,
H. A. Bor,	R.	den Haag,	Id.
P. B. Bouman,	R.	Hemonystraat 64,	Pernis,
* A. Brouwer Sr.Jzn.,	T.	v. Oldenbarneveldtstr.75,	Molenaarsgraaf.
* Chr. Bruins,	T.	Hospitium,	Scherpenzeel (Geld.).
* A. J. L. v. Beeck Calkoen,	R.	Utrecht,	Id.
J. J. Croles Jr.,	R.	IJlst,	Id.
* A. v. Deth,	T.	Heerengracht 359,	Brussel, Avenue de la Toison d'Or 98.
* P. Dieleman,	R.	Groningen,	Wagenborgen.
* P. A. Diepenhorst,	R.	Oosterpark 85,	Strijen.
* Th. Dijkstra,	R.	O. Z. Voorburgwal 17,	Minnertsga.
* W. A. v. Es,	T.	Rotterdam,	Id.
J. J. Esser,	L.	Kampen,	Id.
B. J. Esser,	T.	Rechtboomsloot 24,	Zeist.
* F. Fernhout,	R.	Marnixstraat 321,	Hoogeveen.
* T. Ferwerda,	T.	Hospitium,	Harderwijk.
W. J. Goedbloed,	T.	Hospitium,	Almkerk a/d Nieuwendijk.
J. E. Goudappel,	T.	Prinsengracht 31,	Delft.
S. Greijdanus,	T.	Hospitium,	Witmarsum (Fr.).
* C. Groot,	T.	O. Z. Voorburgwal 17,	Enkhuizen.
T. J. Hagen.	T.	Reeuwijk,	Id.
A. H. de Hartog Jr.,	T.	Verlengde Jacob van Lennepkade 253,	Valburg (Hoogzicht).
J. W. Hessels,	L.	Zwolle,	Id.
A. Hoeneveld,	T.	Rotterdam,	Id.
H. W. Hovy,	R.	Nieuwe Heerengr. 143,	Id.
S. Huysmans,	T.	Hospitium,	Sneek.
H. Ph. Ingwersen,	T.	Leidschegracht 33,	Id.
R. de Jager,	T.	Bussum,	Id.
J. Jansen,	T.	Brouwersgr. 76,	Longerhou.
A. de Jong,	T. R.	Rotterdam,	Id.
J. de Jong,	T.	Rotterdam,	Id.
J. H. Jonker,	T.	v. Oldenbarneveldtstr.10,	Nieuwveen (Z. H.).
* J. F. Jonkers,	T.	Dordrecht,	Id.
* G. F. Kerkhof,	T.	Rotterdam,	Id.
J. P. Klaarhamer,	T.	Utrecht,	Id.
* Tj. Klein,	R.	Lijnbaansgracht 254,	Harlingen.
H. Koffyberg,	T.	Hospitium,	Barneveld.
* L. J. C. Kreijt Jr.,	T.	Baarn,	Id.
* A. Kuypers Jr.,	T.	Prins Hendrikkade 173,	Id.
* J. C. Kunst,	T.	Marnixstraat 164,	Rotterdam, Burgemeester Hoffmannplein 15.

* Deze heeren zijn leden of reunisten van het Corps.

NAAM.	FAC.	WOONPLAATS.	WOONPL. IN DE VAC.
A. J. Lakke,	L.	Heerengracht,	Meppel.
H. de Lange,	T.	Hospitium,	
J. Laurence,	T.	Marnixstraat 148 c,	Fijnaart.
G. de Leeuw Jr.,	T.	Utrecht,	Id.
J. C. Logemann,	L.	Zetten,	Rotterdam.
J. v. Lonkhuyzen,	T.	Heteren,	Id.
J. v. Loo,	T.	Waarder,	Id.
L. v. Loon,	T.	Prinsengracht 31,	Zwijndrecht.
R. v. Maare,	R.	Heerengracht 295,	Id.
* J. F. Magendans,	L.	Wagenborgen,	Id.
J. J. de Waal Malefijt,	R.	Achtienhoven,	Id.
* W. W. Meynen,	T.	Hospitium,	Groningen.
D. v. d. Meulen,	T.	Langestraat 25,	Dokkum.
R. v. Minnen,	L.	Fredrik Hendrikstraat 4,	Id.
R. W. F. Misset,	T.	Haarlem (Schalkwijkkerpoort),	Id.
J. C. de Moor,	T.	Jacob v. Lennepkade 28,	Id.
C. v. Mourik,	T.	Hospitium,	Utrecht, Oude Gracht 228.
J. G. R. v. Mourik,	T.	Hospitium,	Utrecht, Oude Gracht 228.
A. J. Mulder,	T.	Haarlem Hoofstraat 4,	Id.
* R. Mulder,	L.	Haarlem Hoofstraat 4,	Id.
* J. Mulder,	T.	Haarlem Hoofstraat 4,	Id.
E. Netelenbos,	T.	Hoogte Kadijk 73,	Id.
D. Okma,	R.	Hospitium,	Woudsend.
F. Peterse,	T.	Ceintuurbaan 394,	Id.
* M. Petrie,	L.	Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Zomer- vaart,	Id.
G. P. Pleiter,	T.	van Eeghenstraat 55,	Id.
R. v. Reenen,	T.	Hospitium,	Ede.
S. Ridderbos,	L.	v.Oldenbarneveldtk. 21,	Bedum.
* P. Roos,	T.	Hospitium,	Zaandam, Oostzijde E 5.
J. C. Rullmann,	T.	N. Z. Voorburgwal 53,	Id.
* V. H. Rutgers,	R.	Keizersgracht 192,	Id.
* G. J. Ruyssenaers,	T.	v.Oldenbarneveldtstr.59,	Zevenbergen.
C. Schaink,	L.	Zetten,	Amsterdam.
* A. Schweitzer,	T.	den Haag,	Id.
* A. G. H. Schippers,	T.	Zevenbergen,	Id.
A. W. Schippers,	R.	Stadhouderskade,	Vlaardingén.
* J. Schoonhoven,	T.	Hospitium,	Alkmaar, (Hekeelstraat).
* A. Slob,	R.	3e. Hugo de Grootstr. 2,	Giessen—Nieuwkerk.
* D. Sluis,	R.	O. Z. Voorburgwal 17,	Enkhuizen.
H. Stoltink,	T.	Baarn,	Id.
* H. D. Takken,	T.	v.Oldenbarneveldtstr.76,	Id.
* H. A. Teuwise,	L.	Hospitium,	Hemmen—Doodewaard.
* U. Ubbens,	T.	Marnixstraat 196.	Spijk (Gr.).
J. G. Ubbink,	T.	v.Oldenbarneveldtstr.17,	Doetinchem.
K. Veen,	T.	Hospitium,	Zaandam, Bootmakersstraat.
* A. Vegter,	T.	v.Oldenbarneveldtstr.59,	Appingadam.
* C. Vermaat,	T.	Hospitium,	Zetten.
* G. Verrij,	T.	Hugo de Grootkade 4,	Heinenoord.
M. F. Visser,	T.	Rijsoord,	Id.
Steph. Vos Wzn.	T.	Noorderstraat 14,	Id.
J. A. de Vries,	T.	re Weteringdwarsstr. 39,	Id.
S. de Vries Czn.	R.	Zaandam (Westzijde),	Id.
S. de Vries Jzn.	T.	Hospitium,	Zaandam, Rustenburg.
T. de Vries,	R.	Appingadam,	Id.
* A. ter Weele,	R.	v. Oldenbarneveldtk. 15,	Enschede.
W. Weener,	T.	Hasselt,	Id.
* P. H. Westerhuis,	T.	Hospitium,	Delft.
* R. M. Westerink,	T.	Hospitium,	Elburg.
A. S. Wientjes,	L.	Gouda,	Id.
F. Wiersma,	T.	Langestraat 25,	Dokkum.
* G. J. Wissink,	T. L.	St. Luciënsteeg 24,	Gasselter—Nijeveen.
R. H. Woltjer,	L.	Keizersgracht 495,	Id.
* C. W. Wormser,	R.	Singel 230,	Id.
C. Zwaan,	T.	Hospitium,	den Helder.

Corpsverslag over het jaar 1897.

Een niet onaangename taak is het, de fata, die ons Corps ten deel vielen in het jaar 1897, kortelijk in herinnering te brengen. Immers, wanneer wij een blik terugslaan op wat achter ligt, vinden we veel reden tot vreugde en dankbaarheid. En ook heeft zulk een herdenken van wat doorleefd werd, niet weinig nut hierdoor, dat men op een afstand beter de fouten ziet, die moeten verbeterd en de leemten, die nog moeten aangevuld.

In den aanvang des jaars zwierf ons Corps nog dakloos rond; een van de eerste levensbehoefden ontbrak ons nog: een gezellig tehuis, waar we in amicaal samenzijn van elkander konden genieten. Meer en meer werd de wensch levendig, dat we een eigen haard mochten bezitten, totdat eindelijk de pogingen slaagden. Den 2^{en} Maart werd onze Lees- en Conversatiezaal, Kalverstraat bij de Munt, feestelijk geopend. Nadat de heer H. J. Bijleveld Jr., destijds nog voorzitter van de Commissie voor de Lees- en Conversatiezaal, in een schoone rede de voordeelen van een eigen huis had geschilderd, mochten we in een meer officieuse vergadering aan onze vreugde uiting geven en klonk de feestzang door de zaal en glansde het oog van blij enthousiasme. Zoo hebben we dan, althans des Dinsdags en Vrijdags een plaats, waar we onderling vrij te zamen kunnen zijn.

Op den 1^{en} April, den feestdag van het Antirevolutionaire Nederland, werd volgens Corpsbesluit van 30 Maart door den heer P. Dieleman, loco-Rector-Corporis, tot eere-lid geïnstalleerd de Hooggeleerde heer Prof. Dr. A. Kuyper. Wat zulk een aanwinst voor ons Corps beteekent, behoeft voorzeker geen breed betoog.

Een belangrijk besluit werd genomen op de vergadering

van den 18^{en} Juni. Reeds waren meermalen stemmen opgegaan, die wenschten de oprichting van een orgaan, maar om verschillende redenen werd zulks bezwaarlijk geacht. Tot ten slotte ook hier de »esprit de Corps" de overhand behaalde en in voornoemde vergadering besloten werd over te gaan, tot de oprichting van een orgaan. Als Redacteuren werden gekozen de heeren G. W. van Bleek, H. Koffijberg, D. van der Meulen, G. J. Ruyssenaers en H. D. Takken.

In dezelfde vergadering werd door den Senaat benoemd tot Vaandrig, in plaats van den heer J. F. Magendans, die bedankt had, de heer T. Ferwerda.

Den 15en September verscheen het eerste nummer van »Nil Desperandum," Orgaan van het Corps van Studenten aan de Vrije Universiteit. Floreat!

Dat het het Corps ernst is, zoo mogelijk den gedeelden toestand van de Studentenwereld te doen eindigen, toonde het in zijn vergadering van den 2en November, waarin de heeren H. Koffijberg, V. H. Rutgers en H. D. Takken werden gekozen tot leden der commissie, die het doel heeft, zoo mogelijk den scheur in onze Civitas Academica te heelen. Krone God deze pogingen met een schoonen uitslag, opdat alle kinderen onzer Alma Mater weer eendrachtig samen mogen leven, als »een eenig volk van broederen!"

De laatste te vermelden datum is die van den 24 November. Nadat de Rector Corporis de heer A. Kuyper Jr. eene schoone rede had uitgesproken over: »Het optreden der Wijsheid bij de Ouden," werd overgegaan tot het installeeren van den nieuwen Senaat en van de Commissie's, die in de Corpsvergadering benoemd waren.

Als Senatoren werden geïnstalleerd de H.H.:

P. Dieleman, *Rector*.

T. Ferwerda, *Ab-actis*.

V. H. Rutgers, *Fiscus*.

H. Koffijberg, *Assessor I.*

J. G. Kunst, *Assessor II.*

Voorts als Commissarissen van de lees- en conversatie-zaal de H.H. G. W. van Bleek, C. Groot, U. Ubbens, R. M. Westerink en G. J. Wissink; als leden van de Redactie van het Orgaan, de H.H. G. W. van Bleek, H. Koffijberg, G. J. Ruysse-naers, J. Schoonhoven en H. D. Takken, en als leden van de Commissie van Administratie van het Orgaan de H.H. F. Fernhout, P. Roos en H. A. Teuwisse, terwijl de pas opgetreden Senaat tot Vaandrig benoemde den heer G. J. Ruysse-naers.

Na deze zoo drukke vergadering, wachtte ons ontspanning en verkwikking in Palais Royal, waar een uitlokkend diner was aangericht.

Onder gezelligen kout en hartelijke toasten vloog de avond om.

Nog zij in het algemeen opgemerkt, dat in dit jaar, ware eendracht alle Corpsleden samenbond. Niet aldus, dat allen dachten de gedachten of wilden den wil van twee of drie leaders — integendeel, warme debatten toonden soms, hoe men scherp tegenover elkander kan staan, zonder evenwel te vergeten, dat men tegenover een broeder staat. In die eendracht ligt voor een deel onze hoop voor de toekomst. Maar bovenal ligt die hoop in het geloof aan het recht van ons bestaan, dat ons fier het hoofd doet opheffen, met moed ons bezielt en de zorgen voor wat komen zal, wegvaagt. Want eerst als we daaraan gelooven, kan uit het hart een gebed opgaan tot God, dat hij ons zegene ook in ons Corps. Klinke dan biddend van onze lippen het:

Vivat, Crescat, Floreat!

Amsterdam, December 1897.

T. FERWERDA,

h. t. Ab-actis Corporis.

VERWANT CORPS „FIDES QUAERIT INTELLECTUM.”

AAN DE THEOL. SCHOOL TE KAMPEN.

Senaat:

J. SYBRANDY, *Practor*.J. L. SCHOUTEN, *Ab-actis*.C. VAN GELDEREN, *Quaestor*.G. WISSE Jr., *Assessor I*.G. H. DE JONGE, *Assessor II*.

Het Corps telt 40 leden.

GEREF. STUDENTENBOND „SOLI DEO GLORIA.”

Opgericht 10 Maart 1896.

Senaat:

S. HUISMANS, *h. t. Rector.*R. H. WOLTJER, *h. t. Ab-actis.*W. J. GOEDBLOED, *h. t. Fiscus.*J. E. GOUDAPPEL, *h. t. Assessor I.*R. VAN REENEN, *h. t. Assessor II.*

Aantal leden: 31.

Heeft een eigen orgaan: *Gereformeerd Studentenblad*, dat elke maand verschijnt.

Redactie:

S. HUISMANS.

R. H. WOLTJER.

J. C. RULLMANN.

Stukken voor de Redactie aan den heer R. H. WOLTJER
Keizersgracht 495, Amsterdam.

Administratie:

L. NETELENBOS.

D. OKMA.

J. G. UBBINK.

Stukken voor de Administratie aan den heer L. NETELEN-
BOS Hoogte Kadijk 73, Amsterdam.

Het eerste nummer verscheen Juli 1897.

Abonnementsprijs: f 1.— per jaar.

Studentenvereeningen.

ORATOR. VEREENIGING „DEMOSTHENES,”

onder de zinspreuk: »Pectus est quod disertum facit.”

J. C. DE MOOR, *h. t. Praeses.*

H. Ph. INGWERSEN, *h. t. Ab-actis.*

A. Ph. S. SCHAAFSMA, *h. t. Fiscus.*

Dies: 11 November. Opgericht: 26 October 1882.

Aantal leden 14.

Eerevoorzitter Prof. Dr. J. WOLTJER.

ORATORISCHE VEREENIGING I. U. M. B. O.

Opgericht 30 Oct. 1891.

U. UBBENS, *h. t. Praeses.*

A. VEGTER, *h. t. Ab-actis.*

G. VERRY, *h. t. Fiscus.*

Aantal leden 8.

THEOLOGEN VEREENIGING „JOHANNES CALVIJN.”

Opgericht 7 November 1892.

H. KOFFIJBERG, *h. t. Praeses.*

C. VERMAAT, *h. t. Ab-actis.*

J. G. KUNST, *h. t. Assessor.*

Aantal leden 13.

ORATOR. VEREENIGING F. O. R. U. M.

op Geref. grondslag.

Opgericht 1 Februari 1894.

R. H. WOLTJER, *h. t. Praeses.*

J. C. RULLMANN, *h. t. Ab-actis.*

J. J. JANSEN, *h. t. Fiscus.*

Aantal leden: 11.

PHILOLOG. CLUB. „SCALIGER.”

Opgericht 17 November 1895.

G. W. v. BLEEK, *h. t. Praeses.*R. H. WOLTJER, *h. t. Ab-actis.*

Aantal leden: 8.

I. N. D. I. A.

In Nostro Deo Inest Auxilium.

G. J. RUYSSENAERS, *Praeses.*L. NETELENBOS, *Ab-actis.*B. J. ESSER, *Fiscus.*P. ROOS, *Bibliothecaris.*

Opgericht 18 Febr. 1896.

Wordt gelezen: Missions Zeitschrift, Heidenbode, etc. welke verder onder de studenten circuleeren.

JURID. DISPUUTGEZELSCHAP. Q. B. D. B. D.

(Qui bene distinguit, bene docet.)

P. DIELEMAN, *h. t. Praeses.*V. H. RUTGERS, *h. t. Ab-actis.*S. DE VRIES Czn., *h. t. Fiscus.*

Aantal leden: 13.

Dies 14 Nov.

W. W. H. Z. G. B. Z.

W., *h. t. Ab-actis.*

R. G. K. W. F.

P., *h. t. Praeses.*T., *h. t. Ab-actis.*F., *h. t. Fiscus.*

L I J S T

van de Werken der Hoogleeraren

aan de Vrije Universiteit.

WERKEN

VAN

Dr. FREDERIK LODEWIJK RUTGERS.

- Disquisitio de fundamento quo Johanne auctore fidem sibi habendam niti voluerit Christus.* Academisch proefschrift, verdedigd 31 Mei 1860. Lugduni-Batavorum, apud E. J. Brill. MDCCCLX. XVI en 118 pagg.
- Ervaringen bij de Evangeliebediening. Toespraak over Mark. IV : 3-8.** Afscheid te Eibergen, 3 Maart 1867. Zutphen, A. E. C. van Someren, 1867. 32 pagg. Niet in den handel.
- Preeken in de Wekelijksche Volksleerredenen, over Joh. VII : 17; Rom. XII : 26; Luc. XV : 2; Joh. XIX : 7—11; Luc. II : 1—7; Gal. VI : 7b.** Delft, J. A. Mulder, 1868—1875. 8 à 12 pagg.; per jaargang f 2.60.
- Vrije Theologische studie.** Utrecht, C. van Bentum, 1878. 32 pagg. f 0.30.
- Memorie in zake de aannemingsquaestie.** Uitgegeven door de Gereformeerde Commissie van Advies; gesteld door Dr. F. L. Rutgers. Amsterdam, J. H. Kruyt, 1880, 44 pagg. f 0.50.
- In hoeverre heeft de genootschappelijke band, die sedert 1816 aan de Ned. Gereformeerde Kerken is opgelegd, voor de bijzondere kerken die daarin geplaatst zijn, een bindende kracht?** Beantwoord op de Algemeene Vergadering der Nederlandsche Vereeniging van Vrienden der Waarheid enz., op 12 April 1882, door Prof. Dr. F. L. Rutgers en Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman. Amsterdam, H. J. Winter, 1882, 11 pagg. van Prof. R.; 17 pagg. van Jhr. Lohman.
- Het kerkverband der Nederlandsche Gereformeerde Kerken, gelijk dat gekend wordt uit de handelingen van den Amsterdamschen Kerke-raad in den aanvang der 17e eeuw.** Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, 20 October 1882, 192 pagg. f 1.40.
- Gisberti Voetii Tractatus Selecti de Politica Ecclesiastica, Series Prima.** Bibliotheca Reformata. vol. II. Amstelodami, MDCCCLXXXV. Apud J. H. Kruyt. XXIV en 371 pagg. f 7.50.
- Contra-Memorie in zake het Amsterdamsch Conflict.** Opgesteld met Dr. A. Kuyper. Amsterdam, J. H. Kruyt, 1886, 92 pagg. in Folio, f 1.50.
- Hetzelfde, tweede druk. Met „Openbaar schrijven aan de Algemeene Synode.”** Amsterdam, J. H. Kruyt. 1886, 132 pagg. in Octavo f 0.90.
- De Rechtsbevoegdheid onzer plaatselijke kerken.** Opgesteld met Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman. Utrecht, Kemink en Zn. 1886. 106 pagg. f 1.25.
- Hetzelfde. Tweede, veel vermeerderde uitgave.** Amsterdam, J. A. Wormser. 1887. 216 pagg. f 2.25.
- De Hiërarchie in haar kerkbedervend karakter.** Referaat op het Gereformeed Congres, 11 Januari 1887. Amsterdam, J. A. Wormser, 1887. Uitgegeven met referaten van Mr. de Savornin Lohman en Dr. Kuyper; 13 pagg. van Dr. Rutgers. f 0.60.
- Preeken in de serie „Uit de Diepte” over Luc. II : 34—35 en Luc. XII : 1—12.** Amsterdam, J. A. Wormser, 1887. 14 en 7 pagg.
- Acta van de Nederlandsche Synoden der zestiende eeuw.** Werken der Marnix-Vereeniging, Serie II, Deel III. Utrecht, Kemink en Zoon, 1889. 664 pagg. f 6.—.

De geldigheid van de oude Kerkenordening der Nederlandsche Gereformeerde Kerken. Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, 21 October 1890. 106 pagg. f 1.10.

Verclaringe op den Catechisme der Christelike Religie, door Hieremiam Bastingum. Bibl. Reform. deel VII, VIII—IXa. Amsterdam, J. A. Wormser. 1891, '92, '95, VIII en 804 pagg. f 15.—

Het kerkrecht, inzooverre het de kerk met het recht in verband brengt. Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit. 20 Oct. 1894. Amsterdam, J. A. Wormser, 1894. 44 pagg. f 0.60.

Levensbericht van Mr. L. W. C. Keuchenius. In de levensberichten van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, 1894—1895. Leiden, E. J. Brill, 1895. 66 pagg. Niet in den handel.

Uitgave van de Statenvertaling van den Bijbel, 4°. met Dr. A. Kuyper en Dr. H. Bavinck. Middelharnis, Flakkeesche Boekdrukkerij, 1895. 1179. en 428 pagg. f 25.— à f 35.— met platen, f 20.— à f 30.— zonder platen.

Hetzelfde, 1896, in kl. Octavo f 1.60 à f 4.—

Hetzelfde, met uitgave van de berijmde Psalmen, de Formulieren van eenigheid en de Liturgie der Ned. Ger. Kerken. 1897. in kl Octavo f 3.— à f 6.—

WERKEN

VAN

Dr. WILLEM GEESINK.

Gerard Zerboud van Zutphen, Acad. Proefschrift. 1879.

Voetius' Beginselen van Kerkrecht. 1883.

Schets van de Gereform. Geloofsleer. 1886.

Calvinisten in Holland. 1887.

Gideons Hervormingsdaad. 1887.

Menschelijke Wijsheid en Goddelijke Dwaasheid. 1888.

Beknopt Overzicht van de Geschiedenis van de Nederlandsche Gereformeerde Kerken in de 19e eeuw. 1889.

Gebod voor de volmaking der Gemeente. 1890.

Betekenis van het leerstuk der oorspronkelijke Gerechtigheid voor de Godgeleerde zedekunde. 1890.

Individualisme en Socialisme. 1892.

De Ethiek in de Gereformeerde Theologie. 1897.

WERKEN

VAN

Dr. ABRAHAM KUYPER.

- J. Calvini et J. à Lasco de Ecclesia sententiarum inter se compositio
Acad. Diss. f 1.50. 1862.
- Joannis à Lasco Opera tam edita quam inedita; 2 voll. f 14.50. 1866.
- Wat moeten wij doen, het stemrecht aan onszelf houden of den kerkeraad
machten? Vraag bij de uitvoering van Art. 23. f 0.40. 1867.
- De menschwording Gods het levensbeginsel der kerk; intréerede te Utrecht,
f 0.30. 1867.
- Kerkvisitatie te Utrecht in 1868 f 1.20. 1868.
- Verzameling van officiële bescheiden in zake de Kerkvisitatie te Utrecht
in 1868, uitgegeven op last van den Kerkeraad f 0.25. 1868.
- Toelichting der memorie van den Alg. Kerkeraad van Utrecht aan het
classicaal Bestuur van Utrecht f 0.10. 1868.
- Het graf; leerrede, aan den avond van Goede-Vrijdag f 0.30. 1869.
- Zestal Leerredenen f 1.50. 1869.
- De Kerkelijke Goederen. Bijblad van de Vereeniging »Christelijke Stemmen«
f 0.25. 1869.
- De werking van Artikel 23. Overdruk uit de Vereeniging »Christelijke
Stemmen« f 0.25. 1869.
- Vrijmaking der kerk. Overdruk uit de Heraut f 0.20. 1869.
- Het beroep op 't Volksgeweten f 0.30. 1869.
- Aan den interpellant in het Volksblad van 21 Januari 1869.
- Eenvormigheid de vloek van het moderne leven f 0.70. 1869.
- De »Nuts«-Beweging. Bijblad van de Vereeniging »Christelijke Stemmen«
f 0.60. 1869.
- De schrift, het Woord Gods. Overdruk van de Inleiding van het daarna
onder andere redactie gekomene Bijbel-Album f 0.50. 1870.
- Kerkeraadsprotocollen der Hollandsche Gemeente te Londen 1569-1571.
Werken der Marnix-Vereeniging Serie 1, Deel 1 f 2.50. 1870.
- De Hollandsche gemeente te Londen in 1570/71. Volksbladen »Vóór drie-
honderd jaren« nrs. 8 en 9 f 0.30. 1870.
- Conservatisme en Orthodoxie, valsche en ware behoudzucht; afscheids-
rede te Utrecht f 0.25. 1870.
- »Geworteld en gegrond«, de kerk als organisme en Instituut; intreerede
te Amsterdam f 0.25. 1870.
- De Strijd over het vrije beheer te Sneek; verzameling van officiële
bescheiden, gevolgd door een schrijven door Dr. K. 1870.
- De Christelijk Nationalen op de Vergadering van »Schoolverbond«
f 0.30. 1870.
- De Leer der Onsterfelijkheid en de Staatsschool. Overdruk uit de Heraut
f 0.15. 1870.
- Een perel in de verkeerde schelp. Dr. Pierson's jongste Gidsartikel.
Overdruk f 30. 1871.
- Het Modernisme een Fata Morgana op Christelijk gebied. f 0.65. 1871.

- De Zending naar de Schrift, inleidend woord voor het elfde jaarfeest der Nederl. Geref. Zendingsvereniging f 0.15. 1871.
- Tweede zestal Leerredenen f 1.50. 1871.
- O, God! wees mij zondaar genadig! Leerrede op den laatsten dag van het jaar 1870.) f 0.07⁵. 1871.
- De Arbeidersquaestie en de Kerk, een woord over het sociale vraagstuk, naar het Hoogduitsch, met inleiding van Dr. A. K. f 0.40. 1871.
- De Bartholomeusnacht, overdruk uit De Standaard. f 0.25. 1872.
- De sneeuw van den Libanon, 5 bladz. in quarto. 1872.
- „Bekeert u, want het Koninkrijk Gods is nabij”, leerrede op den laatsten dag van het jaar 1871. f 0.07⁵. 1872.
- Het vergrijp der zeventien ouderlingen. Memorie van den Amsterdamschen kerkeraad. f 0.90. 1872.
- Uit het Woord, stichtelijke Bijbelstudiën. f 3.10. 1873.
- Vrijheid, rede ter bevestiging van Dr. Ph. S. van Ronkel te Amsterdam. f 0.25. 1873.
- Eenheid, rede ter bevestiging van Ds. P. van Son te Amsterdam. f 0.35. 1873.
- Ons Huis, leerrede te Amsterdam. f 0.30. 1873.
- Confidentie, schrijven aan den WelEd. heer J. H. v. d. Linden. f 0.90. 1873.
- Het Calvinisme, oorsprong en waarborg onzer constitutioneele vrijheden. f 0.90. 1874.
- Uit het Woord, stichtelijke Bijbelstudiën, *tweede bundel*. f 3.—. 1875.
- Brief aan Ds. J. H. Gunning. In het Maandschrift »De weg ter Godzaligheid”, 1e jaarg. afl. 3. 1875.
- De Schoolquaestie, zes brochures, overdruk uit De Standaard. f 0.60. 1875.
- Liberalisten en Joden, overdruk uit De Standaard. f 0.50. 1878.
- Uit het Woord, stichtelijke Bijbelstudiën, *derde bundel*. f 3.40. 1879.
- Ons Program, met bijlagen. f 15.25. 1879.
- De Leidsche Professoren en de executeurs der Dordtsche nalatenschap, verweerschrift. f 0.90. 1879.
- Revisie der Revisielegende, met bijlagen, vooraf gaat een »Publyck Epistel”, met twee annexen. aan Dr. J. J. van Toorenenbergen f 1.40. 1879.
- De Synode der Nederl. Herv. Kerk uit haar eigen vermaanbrief geoordeeld, overdruk uit De Heraut, voor de Ned. Vereen. v. Vrienden der Waarheid, enz. 1879.
- Antirevolutionair ook in uw huisgezin, overdruk uit De Standaard. 1880.
- Ons Program, volksuitgave, zonder de bijlagen, maar met: »Antirevolutionair óók in uw huisgezin”. f 3.60. 1880.
- Bede om een dubbel „Corrigendum”, aan Dr. A. W. Bronsveld. f 0.45. 1880.
- „Strikt genomen”, het recht tot universiteitsstichting staatsrechterlijk en historisch getoetst. f 0.75. 1880.
- Souvereiniteit in eigen kring, rede ter inwijding van de Vrije Universiteit. 4°. f 0.90. 1880.
- Honig uit den Rotssteen, 1880.
- De Hedendaagsche Schriftecritiek in hare bedenkelijke strekking voor de gemeente des Levenden Gods. Rede bij het overdragen van het Rectoraat der Vrije Universiteit. f 0.90. 1881.
- D. Francisci Junii Opuscula Theologica Selecta. Bibliotheca Reformata, Vol. I. f 7.50. — 1882.
- Alexander Comrie, In het Maandschr. »The Catholic Presbyterian”. Jan., Maart en April 1882; vertaald in de Heraut, nrs. 271 vgg.
- Ex ungue Leonem ofte Dr. Doedes’ methode van symbool-uitlegging, op een enkel cardinaal punt getoetst. Overdruk uit de Heraut, met voorrede. f 0.75. 1882.
- Welke zijn de vooruitzichten voor de Studenten der Vrije Universiteit? Rede ter inleiding van de Leeuwarder meeting. f 0.40. 1882.
- De drie Formulieren van Eenigheid, met de Kerkorde, voor kerkelijk en huislijk gebruik uitgegeven, met voorrede. f 0.40. 1883.

- Geschiedenis der Martelaren**, enz. door J. G. O., naar den druk van 1671.
 Vooraf gaat een woord ter inleiding van Dr. A. K. f 10.50. 1883.
- Tractaat van de Reformatie der Kerken**, aan de zonen der reformatie hier te lande op Luther's vierde eeuwfeest aangeboden. f 2.50. 1883.
- Honig uit den Rotssteen**, Tweede Bundel. f 2.90. 1883.
- Uit het Woord**, Stichtelijke Bijbelstudiën, *tweede serie, eerste bundel*. Dat de genade particulier is. f 3.40. 1884.
- Plancius-Rede** op naam van Patrimonium tot de leden der Transvaalsche Deputatie. f 0.30. 1884.
- Uit het Woord**, stichtelijke Bijbelstudiën, *tweede serie, tweede bundel*. De leer der Verbonden. f 3.40. 1885.
- Ijzer en Leem**, rede ter inleiding op het gebed voor de eenige Hoogeschool hier te lande, die op Gods Woord gegrond staat, enz. f 0.50. 1885.
- Bedoeld noch gezegd**, schrijven aan Dr. J. H. Gunning Jr. f 0.60. 1885.
- Uit het Woord**, stichtelijke Bijbelstudiën, *tweede serie, derde bundel*. Practijk der Godzaligheid. f 3.40. 1886.
- Het dreigend conflict**, gesteld voor de gevolmachtigde commissie uit de Amsterdamsche Kerkeraad, ter voorlichting der gemeente in zake de attesten. f 0.45. 1886.
- Het conflict gekomen I**. Complot en Revolutie. f 0.25. 1886.
- Het conflict gekomen II**. Ons vrij beheer bedreigd en beveiligd. f 0.25. 1886.
- Het conflict gekomen III**. De »vredelievenden" in de Besturen. f 0.25. 1886.
- Contra-Memorie** in zake het Amsterdamsch conflict, volgens opdracht van de geschorste leden van den Kerkeraad in gereedheid gebracht (met Dr. F. L. Rutgers). 1886.
- Contra-Memorie**, enz., met »openbaar schrijven aan de Algemeene Synode.« f 0.90. 1886.
- Dr. Kuyper voor de Synode**, een bijdrage tot de kennis van onze Synodale organisatie. f 0.30. 1886.
- Laatste woord tot de consciëntie van de leden der Synode**, gesteld voor de vervolgde leden van den Kerkeraad van Amsterdam. f 0.30. 1886.
- Afwerping van het juk der Synodale Hiërarchie**, gesteld voor den Kerkeraad. I, Bekendmaking van den Amsterdamschen Kerkeraad. II, Bericht van reformatie. III, Verklaring der ontzette Kerkeraadsleden. 1886.
- „Alzoo zal het onder u niet zijn"**, in de Bijbellezingen »Uit de Diepte" 1e jaarg. I en II. 1886.
- Eene ziel die zich nederbuigt**, inl. van het Gereformeerd Kerkelijk Congres te Amsterdam, in preeken »Uit de Diepte" 1e jaarg. XXXI. 1887.
- Wat ons tegenover de tweede Hiërarchie te doen staat**, derde referaat over »het juk der tweede Hiërarchie« op het Gereformeerd Kerkelijk Congres te Amsterdam. 1887.
- „De verborgene dingen zijn voor den Heere onzen God,"** in de preeken »Uit de Diepte," 2e Jaarg. XIII en XIV. 1887.
- „Sion door recht verlost,"** tijdrede. f 0.50. 1887.
- De vleeschwording des Woords**. Met inleiding ter bestrijding van Dr. Böhl. f 1.90. 1887.
- „Dagen van goede Boodschap" I**, In den Kerstnacht, met II, III en IV. f 3.60. 1887.
- Tweeërlei Vaderland**, ter inleiding van de zevende jaarvergadering der Vrije Universiteit. f 0.50. 1887.
- Dagen van Goede Boodschap II**. De Paaschmorgen, met Goede Vrijdag. 1888.
- Dagen van Goede Boodschap III**. Op den Pinksterdag, m. Hemelvaart. 1888.
- Dagen van Goede Boodschap IV**. Oud- en Nieuwjaar. 1888.
- Het Calvinisme en de Kunst**. Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit. 1888.
- Dr. Gijsberti Voetii Selectarum Disputationum Fasciculus**. Bibliotheca Reformata, Vol. IV. f 7.50. 1888.

- Het werk van den Heiligen Geest.** Eerste deel: Het werk van den Heiligen Geest voor de Kerk in haar geheel. De drie dln. f 7.50. 1888.
- Het werk van den Heiligen Geest,** Tweede deel: Het werk van den Heiligen Geest in de enkele personen. 1888.
- Het werk van den Heiligen Geest,** Derde deel: Het werk van den Heiligen Geest in de enkele personen. 1889.
- Institutie ofte Onderwysinghe in de Christelyke Religie door Johannes Calvinus,** overgeset door Wilhelmus Corsmannus; naar den oorspronkelijken tekst verbeterd, in de taal verduidelijkt, en met een inleiding voorzien. f 8.50. 1889.
- Gomer voor den Sabbath.** Meditatiën over en voor den Sabbath. f 1.90. 1889.
- Niet de Vrijheidsboom, maar het Kruis,** toespraak ter opening van de tiende Deputatenvergadering. f 0.40. 1889.
- Eer is Teer;** tegen Mr. W. H. de Beaufort's Gidsartikel »De Deputatenvergadering« f 0.90. 1889.
- »Onnauwkeurig?» Aan »Het Vaderland« in zake Mr. W. H. de Beaufort's Verweerschrift f 0.90. 1889.
- Handenarbeid.** Overdruk uit de Standaard f 0.15, 1889.
- Scolastica,** of 't geheim van echte Studie f 0.40. 1889.
- Zending,** stellingen en referaat op het Zendingcongres te Amsterdam in de acte daarvan. 1890.
- Tractaat van den Sabbath;** histortsch-dogmatische studie f 1.60. 1890.
- Separatie en Doleantie** f 0.50. 1890.
- Zions Roem en Sterkte,** of de verklaring van de Zeven- en dertig Artikelen der Nederl. Geloofsbelijdenis; door Arnoldus Rotterdam; opnieuw uitgegeven, en bij ons Christelijk publiek ingeleid; 2 dln. 1890.
- De twaalf Patriarchen;** Bijbelsche Karakterstudiën. Overdruk uit de Amsterdamsche Kerkbode f 0.75. 1890.
- Eenige Kameradviezen uit de jaren 1874 en 1875** f 3.90. 1890.
- Is er aan de Publieke Universiteit ten onzent plaats voor een faculteit der Theologie?** Referaat voor de meeting enz., te Amsterdam. f 0.60. 1890.
- Calvinism and Confessional Revision** in het Amerikaansche Maandschrift »The Presbyterian and Reformed Review«, July 1891.
- Calvinisme en Revisie.** Holl. uitgave van het vorige geschrift f 0.50. 1891.
- Voetius' Catechisatie over den Heidelbergischen Catechismus;** naar Poudroyen's editie van 1662 opnieuw uitgegeven, bij ons publiek ingeleid en met enkele aantekeningen voorzien. 2 dln. 1891.
- Voor een Distel een Mirt,** geestelijke overdenkingen bij den Heiligen Doop, het doen van Belijdenis en het toegaan tot het Heilig Avondmaal. f 1.80. 1891.
- Maranatha,** Rede ter inleiding van de Deputatenvergadering. f 0.25. 1891.
- Gedragslijn bij de Stembus,** gratis verspreid. 1891.
- Het sociale vraagstuk en de Christelijke Religie,** rede bij de opening van het Sociaal Congres. f 1.—. 1891.
- De verflauwing der grenzen,** rede bij de overdracht van het rectoraat der Vrije Universiteit. f 1.—. 1892.
- E voto Dordraceno,** toelichting op den Heidelbergischen Catechismus. Eerste deel. (4 dln. f 24.—.) 1892.
- Onze Scholen in nood!** Bede om hulp tot de leden der Nederd. Geref. Kerk te Amsterdam. 1892.
- E voto Dordraceno.** Tweede deel.
- In de schaduw des doods,** meditatiën voor de ziekenkamer en bij het sterfbed. f 1.90. 1893.
- E voto Dordraceno,** Derde deel. 1894.
- Encyclopaedie der Heilige Godgeleerdheid,** Dl. I. Inleidend deel; Dl. II. Algemeen deel; Dl. III. Bijzonder deel. (3 dln. f 16.75). 1894.
- E voto Dordraceno,** Vierde deel. 1895.

- Mr. Levinus Wilhelmus Christiaan Keuchenius, overdruk uit »Mannen en Vrouwen van Beteekenis." f 1.50. 1895.
- De Christus en de sociale nooden en Democratische klippen, overdruk uit De Standaard, met een voorwoord. f 0.30. 1895.
- Proeve van pensioenregeling voor werklieden en huns gelijken, overdruk uit De Standaard, met 2 artikelen over Armenverzorging. f 0.40. 1895.
- Uitgave van de Statenvertaling van den Bijbel, 4e. met Dr. F. L. Rutgers en Dr. H. Bavinck. Middelharnis, Flakkeesche Boekdrukkerij, 1895. 1179 en 428 pagg. f 25.— à f 35.— met platen. f 20.— à f 30.— zonder platen.
- Hetzelfde, 1896, in kl. Octavo, f 1.60 à f 4.—.
- Hetzelfde, met uitgave van de berijmde Psalmen, de Formulieren van eenigheid en de Liturgie der Ned. Ger. Kerken. 1897, in kl. Octavo, f 3.— à f 6.—.
- De zegen des Heeren over onze Kerken, rede ter inleiding op het gebed vóór de Generale Synode te Middelburg. f 0.35. 1896.
- Vrouwen uit de H. Schrift. f 2.90 in prachtband. 1897.
- Verjaardagalbum, spreuken uit de werken van Dr. A. Kuyper. In prachtband f 1.90. 1897.

WERKEN

VAN

Dr. JAN WOLTJER.

- Lucretii philosophia cum fontibus comparata. Acad. proefschr., verdedigd 20 October 1877. Groningae apud E. Noordhoff, 1877. 191 pagg. f 3.00.
- De onregelmatige Grieksche werkwoorden. Groningen, J. B. Wolters, 1879, f 0.90.
- Serta Romana, Poetarum decem latinorum carmina selecta. Groningae apud J. B. Wolters, 1880. 224 pagg. f 1.90.
- De Manilio poëta. Gevoegd bij het programma van het gymnasium te Groningen voor het jaar 1881—1882. Groningae apud J. Oppenheim, 1881. 95 pagg. f 1.00.
- Oratio de summi philologi imagine, cuique philologiae studioso spectanda. Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarschap aan de Vrije Universiteit, 8 October 1881. Groningae apud J. B. Wolters, 1881. 24 pagg. f 0.60.
- Latijnsche grammatica. Groningen, J. B. Wolters, 1883. f 3.75.
- De Gereformeerde kweekschool. Toespraak bij de opening der kweekschool, gesticht door het bestuur der D.I.A. scholen der Ned. Herv. Gem. te Amsterdam, 31 Augustus 1885. Amsterdam, B. van der Land, 1885.
- Christian Matthias Theodor Mommsen. »Mannen van Beteekenis in onze dagen," jaargang 1885, aflev. 8, Haarlem, H. D. Tjeenk Willink, 1885, 39 pagg.
- Oefeningen voor het onderwijs in het Latijn, 10 stuk. Groningen, J. B. Wolters, 1886. f 1.25.
- Overlevering en Critiek. Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, 20 October 1886, Amsterdam, J. A. Wormser, 1886. 62 pagg. f 0.60.

- Tucht en Wetenschap.** Rede bij de heropening der lessen aan de Vrije Universiteit, 2 September 1886. In het 7de jaarverslag van de vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, 1887. XIV pagg.
- Wat is het doel van Christelijk Nationaal Schoolonderwijs?** Amsterdam, J. A. Wormser, 1887. XII en 131 pagg. f 1.00
- Liefde en Wetenschap.** Rede bij de heropening der lessen aan de Vrije Universiteit, 20 September 1887. In het 8e jaarverslag van de vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, 1888. XV pagg.
- Pontius Pilatus.** Amsterdam, J. A. Wormser 1888. 44 pagg, f 0.50.
- Oefeningen voor het onderwijs in het Latijn, 2e stuk.** Groningen, J. B. Wolters, 1888. VIII en 154 pagg. f 1.50.
- Latijnsche Grammatica, 2de druk.** Groningen, J. B. Wolters, 1890. XVI en 410 pagg. f 3.90.
- Grieksche Grammatica.** Groningen, J. B. Wolters, 1891, XVI en 334 pagg, f 3.90.
- De onregelmatige Grieksche werkwoorden, 2e druk.** Groningen, J. B. Wolters, 1891. 115 pagg. f 1.00.
- De Wetenschap van den Logos.** Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, 20 October 1891. Amsterdam, J. A. Wormser, 1891. 61 pagg. f 0.90.
- Het Gymnasium en de Gereformeerde beginselen.** Rede bij de opening der school van de vereeniging voor voorbereidend Universitair onderwijs te Amsterdam, aan de Keizersgracht 495, 25 Mei 1892. Amsterdam, J. A. Wormser, 1892. 38 pagg, f 0.50.
- Gezag en Wetenschap.** Rede bij de heropening van de lessen aan de Vrije Universiteit, 20 September 1892. Amsterdam, J. A. Wormser, 1892. 31 pagg. f 0.50.
- Latijnsche Grammatica, 3e druk.** Groningen, J. B. Wolters, 1894. XVI en 404 pagg. f 3.90.
- Vrijheid, de levensvoorwaarde voor het Hooger Onderwijs.** Inleiding tot het debat in de meeting der vereeniging voor Hooger Onderwijs, te Utrecht, 27 Juni 1894. Amsterdam, J. A. Wormser, 1894. 30 pagg.
- Oefeningen voor het onderwijs in het Latijn, 1e stuk, 2e druk.** Groningen J. B. Wolters, 1895. VIII en 154 pagg. f 1.25.
- Serta Romana, 2e druk.** Groningen, J. B. Wolters, 1896. 275 pagg. f 1.90.
- Oefeningen voor het onderwijs in het Latijn, 3e stuk.** Groningen, J. B. Wolters, 1896. 114 pagg. f 1.25.
- Ideëel en Reëel.** Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, 20 October 1896. Amsterdam, N.V. Boekh. vhn. Höveker en Wormser, 1896. 79 pagg. f 0.80.
- Leven en Wetenschap.** Rede bij de heropening der lessen aan de Vrije Universiteit, 24 September 1897. Leiden, D. Donner, 1897. 30 pagg. f 0.50.

WERKEN

VAN

Mr. DAMMES PAULUS DIRK FABIUS.

-
- De leer der Souvereiniteit.** Academisch proefschrift, verdedigd 20 December 1878. Leiden, S. C. van Doesburgh, 1878. XVI en 552 pagg.
- Het goddelijk karakter van het Recht.** Rede bij het aanvaarden van het

- hoogleeraarschap aan de Vrije Universiteit, 21 October 1880. Amsterdam, J. H. Kruyt 1880. 44 pagg. f 0.50.
- De Fransche Revolutie.** Amsterdam, J. H. Kruyt 1881. 85 pagg. f 1.25.
- Gewogen. De Practijk onzer Grondwet van mr. J. Heemskerk Azn.** beoordeeld. Amsterdam, J. H. Kruyt, 1883. f 1.25.
- Beschouwingen over het Huwelijk, inzonderheid met betrekking tot de persoonlijke verhouding der echtgenooten onderling.** Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, 20 October 1884. Amsterdam, J. H. Kruyt, 1884. 94 pagg. f 1.25.
- Voorheen en Thans. Het heden in het licht gezien van Groen van Prinsterer's werken.** Amsterdam, J. A. Wormser, 1886. 8 en 169 pagg. f 1.75.
- Mozaïsch en Romeinsch Recht.** Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, 20 October 1890. Amsterdam, J. A. Wormser, 1890. 87 pagg. f 3.90.
- Eigendom en Grondbezit. Erfrecht.** Rapporten aan het Sociaal Congres, III 1a en 1b. In het »Proces-verbaal van het Sociaal Congres, gehouden te Amsterdam den 9, 10, 11 en 12 November 1891», pagg. 269—298. Amsterdam, J. A. Wormser, 1892. 30 pagg. Proces-verbaal f 5.00.
- Elout van Soeterwoude.** 's-Gravenhage, A. Berends, 1894. 34 pagg. f 0.40.
- Zonde en Recht.** Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, 21 October 1895. Leiden, D. Donner, 1895. 90 pagg. f 1.25.
- Gereformeerde Beginselen.** Rede bij de heropening der lessen aan de Vrije Universiteit, 12 September 1896. Leiden, D. Donner, 1896. 39 pagg. f 0.60.
- Huiskamer en keuken.** Leiden, D. Donner, 1897. 161 pagg. f 1.25.
-

WERKEN

VAN

ARNOLD HENDRIK DE HARTOG.

Litt. hum. Dr. et Hospitii academici Regens
et prof. tit. ornatus.

Geboren 29 October 1837. Overleden 5 Februari 1895.

De Principiis Eloquentiae e sententia Platonis. Academisch proefschrift, verdedigd 2 Dec. 1862. Utrecht, 12 en 87 pagg.

Leerrede. »Één Heer, één geloof". Amsterdam, H. de Hoogh, 1867. f 1.80.

Ter loofhutte. Leerrede over Joh. 7 vs. 37 en 38. 24 October 1869. Rott. W. Wenk, 1869, f 0.25.

Zestal toespraken. Rotterdam. J. Meulenbelt, 1870. f 0.90.

Jezus alleen. Toespraak over Matth. 17 : 1—8. (Niet in den handel).

Levenswoorden. Twaalf toespraken. J. H. Dunk, Rotterdam. 249 pagg. f 1.25.

Uit den schat der Kerk. Gedachten en spreuken. J. H. Dunk, Rotterdam, f 2.—

Niet te scheiden van de liefde Gods. Toespraak (afscheid) gehouden 3 September 1882 te Rotterdam. J. H. Dunk, 1882. f 0.20.

D. Hieron. Zanchii commentarii in Epistolam Sancti Pauli ad Ephesios. Deel V en VI van de Bibliotheca Reformata. Amstelodami, apud J. A. Wormser, MDCCCLXXXVIII et MDCCCLXXXIX. 350 et XIII et 415 pagg. f 15.—

Het Doel en de Inrichting van Hospitiën. Rede bij de inwijding van het Hospitium der Vrije Universiteit, 29 Januari 1885. Rotterdam, J. H. Dunk, 51 pagg. f 0.75.

Universiteit en Hospitium, in onderling verband, naar den eisch der Gereformeerde beginselen. Referaat op de jaarvergadering voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, 21 Juni 1888. Amsterdam, J. A. Wormser, 22 pagg. f 0.40.

»Plukselblaodjes", door »Batavus". Amst. J. A. Wormser. 220 pagg. f 1.40.

»Neie Blaodjes" door »Batavus". Amst. J. A. Wormser. 206 pagg. f 1.40.

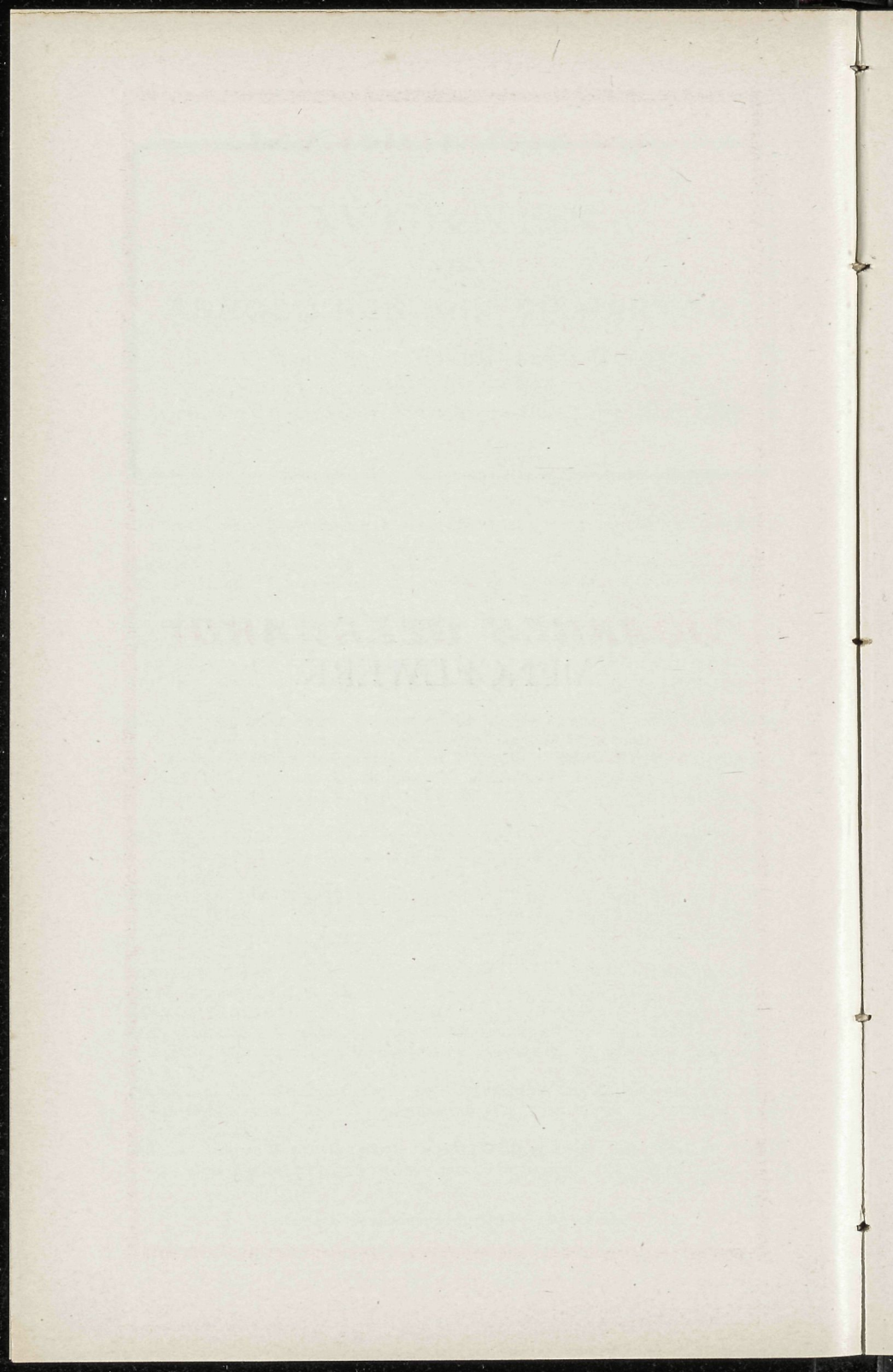
»Plukselblaodjes III", door »Batavus". Amst. J. A. Wormser, 221 pagg. f 1.40.

Uitlegkundige Wenken. Korte aantekeningen op den brief van den Apostel Paulus aan de Ephesiërs. Amsterdam, A. Fernhout. 365 pagg. f 3.60.

Uitlegkundige Wenken. Korte aantekeningen op de brieven van den Apostel Paulus aan Timotheus. 2 dln. Amsterdam, A. Fernhout. 196 en 169 pagg. f 3.60.

Uitlegkundige Wenken. Korte aantekeningen op den eersten brief van den Apostel Petrus. Amsterdam, A. Fernhout. 244 pagg. f 2.40.

MENGELWERK.

IN MEMORIAM.

**JOANNES GEERHARDI
BAYINCK**

nati a. d. VII. Cal. Oct. An. 1872.

defuncti a. d. VII. Cal. Jan. An. 1896.

THE MEMORIAL

JOHANNES GEERHARDI
BAYLOR

1814-1880

IN MEMORIAM.

Op den somberen wintermorgen van den dag vóór Oudjaar 1896 bewoog zich langzaam en plechtig eene droeve stoet langs den langen weg van de stad Kampen over de wijdgestrekte IJsselbrug naar den Zandberg, de stille rustplaats der dooden. Een meer dan gewone ernst was te lezen niet alleen op het gelaat van hen, die meer directelijk tot den begrafenisstoet behoorden, doch ook van de velen, die zich uit eerbied voor den jeugdigen doode den langen weg getroostten, teneinde een laatsten stillen groet te brengen aan hem, wiens verscheiden tot zoo diepen, zoo aangrijpenden weemoed stemde. En op aller lippen lag de vraag: »Waarom, o Albesturend God, waarom naamt Gij iemand van zoo blijde hope van deze aarde weg?»

Ook de schrijver dezer regelen, voor wien het een lieflijk weemoedige gedachte is den zoo trouwen academievriend in het geheugen te mogen terugroepen van hen, die met hem aan de Universiteit, die hem lief was, mochten verkeerden; of vóór hen, die hem in den academiekring niet meer gekend hebben, zijn beeld in enkele onvolledige trekken te mogen schilderen, vroeg het zich af, waarom hij thans geroepen was zijnen studiemakker toe te vertrouwen aan het stof der aarde, inplaats van nog lange jaren aan zijne zijde te mogen strijden in den kamp voor het recht. En wij zouden willen blijven vragend opzien naar Boven, indien wij het niet wisten, dat boven de sterren, doch niet eer, het licht eens zal dagen en het raadsel zal worden opgelost en indien wij ons niet konden troosten met de gedachte, dat dáár, het hier gedragen leed als een beschikking der liefde zal worden gekend.

Toen wij hem voor het laatst zagen, was zijne kracht gebroken, de lijdende trek op zijn gelaat scherper geworden en zijn ietwat gebogen gestalte nog meer neergedrukt dan

voorheen. De zoo gevreesde ziekte had reeds verontrustende vorderingen gemaakt; doch, toen hij zich wat beter gevoelde en wij nog eens konden spreken over wat hem zoo na aan het harte lag: de wetenschap van het recht en zijn nog onvoltooiden arbeid, toen flikkerden zijn oogen op en werd zijn matte stem krachtiger en kon men opmerken, welk een krachtige geest er nog huisde in het zoo verzwakte lichaam.

Doch treurig moest zijn verzwakte toestand stemmen, wanneer men dacht aan die dagen, toen zijne gezondheid, wel niet geheel ongeschokt, toch van dien aard was, dat hij zich geheel kon wijden aan de studie; wanneer men zich voor den geest riep de oogenblikken, waarin hij bij het behandelen van een door hem gekozen onderwerp, bij het bestrijden eener door hem niet gedeelde meening in de corpsvergadering, of bij de oppositie op eene openbare promotie, zoo door zijn meesleependen geestdrift werd bezielde, dat men zijn tenger voorkomen geheel vergat en zijn sterken geest door een krachtig lichaam dacht omvangen. Bij zijn veelomvattende kennis, die zoowel aan de Vrije- als aan de Gemeentelijke Universiteit bewondering afdwong, was Johan Bavinck uiterst bescheiden. Vaak zelfs sloeg die bescheidenheid in al te groote beschroomdheid over. Het gebeurde soms dat men hem met zachten drang er toe moest brengen de faculteitskamer binnen te treden, teneinde zich te onderwerpen aan een examen, waarvoor hij alleszins was voorbereid en dat hij nimmer faalde met den hoogsten graad af te leggen. Toch deed hem vaak de gedachte, die in hem was gerijpt en die hij tot uiting moest brengen, zijne te groote beschroomdheid afleggen en kwam hij met klem van redenen voor zijne overtuiging uit op eene wijze, die dikwijls zelfs zijne tegenstanders drong zich bij zijne meening neer te leggen.

De studie, waarin hij zich met energieke wilskracht onafgebroken verdiepte, was echter niet oorzaak, dat hij zich aan het gezellig studentenleven onttrok. Zoowel het Studentencorps aan de Vrije Universiteit, tot welks rector hij zelfs werd ge-

kozen, als de Unie van Gereformeerde Studenten »Hendrik de Cock» die hem onder hare uitnemendste leden telde, kunnen er van getuigen, met welk een ijver hij aan de debatten en werkzaamheden deelnam en de belangen dier vereenigingen behartigde.

Toen gedurende den tijd van zijn corpslidmaatschap een richting aan het woord en aan het roer kwam, waarmede hij zich niet kon vereenigen en die hij zelfs verderfelijk achtte, stond hij aan de spits van hen die niet aflieten, totdat een afkeurend oordeel van corpswege was uitgesproken over de daden van hen, die gebruikmaken van de stelling dat het Corps alle — ook ongodistische — meeningen moest eerbiedigen, practijken trachtten in te voeren, die aan de Vrije Universiteit niet thuis behooren.

Johan Bavinck was een aantrekkelijke persoonlijkheid, die men lief moest krijgen om zijn aangenaam en welwillend karakter en voor wien men bewondering moest koesteren om zijn uitnemende geestesgaven.

En droevig wordt ons hart gestemd, als wij nagaan hoeveel verwachtingen en illusies te leur werden gesteld door zijn vroegtijdig heengaan.

Wij hadden hem zoo gaarne gezien, zooals wij hem ons hadden voorgesteld na de beëindiging zijner studiën; als een onzer »promacho» in den kamp voor het heilig recht onzer beginselen. Doch het mocht zoo niet wezen. God nam hem weg en, naar wij met dankbaarheid mochten vernemen van den leeraar, die hem veel bezocht in zijn laatste dagen, tot Zich in de plaats waar geen ziekte of rouw zal zijn.

Gorinchem, October 1897.

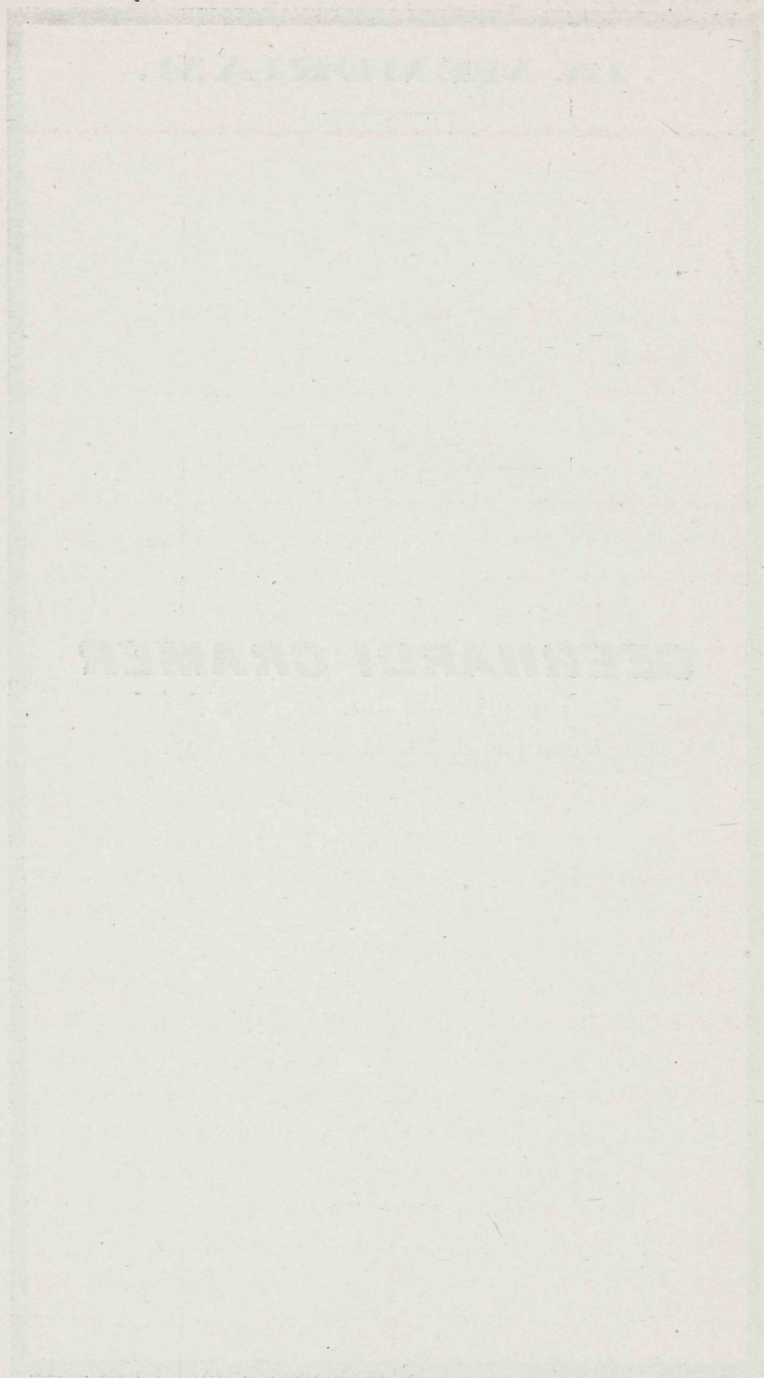
* * *

IN MEMORIAM.

GEERHARDI CRAMER

nati pridie Id. Jun. An. 1870.

defuncti a. d. IV. Id. Jan. An. 1897.

*G. Kramer was een broer van den toenmaligen
rechter van Zitteren.*

IN MEMORIAM.

„Zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd
worden.” Matth. XI 6.

Het kerkhof, waar de dooden van het dorp *Monster* ter aarde besteld worden, is somber, kaal en koud. Het is niet een stille rustplaats der dooden, gelijk we gaarne wenschen en ook verwachten op een dorp, schilderachtig aangelegd, met treurwilgen die het hoofd buigen als onder den indruk van menschenlijken rouw. Eene ruime, groote plek om dooden te begraven — meer is *Monster's* kerkhof niet. Die koude somberheid was zoo geheel in overeenstemming met de wreedheid van het graf, waarin we op den *14den Januari* dezes jaars onzen vriend GEERHARD KRAMER zagen nedergelegd.

Wreed was de dood zoo onverwacht, zoo roerend en innig afgebeden, gekomen om op den jeugdigen Dienaar des Woords, die zich nog slechts enkele weken in zijne gemeente gevestigd had, de hand te leggen, en hem te ontrukken aan door vreeze des Heeren geheiligde ouderliefde, aan zijne van God als met eigene hand toegevoegde gade, aan zijne hem grootelijks waardeerende vrienden en aan eene kerk, die zoo lange hem verbeid en zoo blijde hope op hem gesteld had.

Nimmer heb ik nog den schok van de werkelijkheid en nietigheid van het leven zóó gevoeld als op dien smartvollen dag op *Monster's* kerkhof. De dood was ingedrongen in eene wereld van idealen, van liefde, van hope voor de toekomst en tevens van zwaarvallende bezorgdheid voor alles, wat de bediening van het ambt zou eischen. Wel was de grondtoon van het gevoels- en zieleleven van Kramer ernstig, droef door den machtigen indruk van het raadsel des levens, maar in zijn laatste levensjaar had God zijnen weg zóó gewend, dat hij in zijne gemeente, in zijne vrouw, in zijne dissertatie een drie-voudigen band aan deze aarde had, die nu zoo schrikkelijk

gebroken werd. En toch — hij heeft het nog kunnen te kennen geven, dat, hoe pijnlijk en bang ook het scheiden viel van zooveel liefs, het »in vrede met den God des doods» was, dat hij henenging! De smart, de wonde, de slag was voor ons, niet voor hem!

Wie Kramer heeft leeren kennen, heeft hem ook liefgehad en gewaardeerd. Wie van zijne uitnemende gaven van snel en helder denken, van diep doorzicht en sterk geheugen wist, kon niet anders dan veel verwachting van hem koesteren. Heeft niet ieder, die zijn academisch proefschrift *»Het verband van doop en wedergeboorte»* gelezen heeft, betreurd het verlies, dat door zijn vroeg sterven de Gereformeerde Godgeleerdheid en de Gereformeerde kerken geleden hebben? En wie hem als vriend heeft mogen bezitten, zal kunnen getuigen van zijn oprecht karakter, zijn gullen en hartelijken omgang.

Daarom is er ook zoo geweend op dien droeven dag te Monster.

De tragedie van hetgeen toen geschied is, kan aangewezen worden in deze veelzeggende data: den 3den December gehuwd: den 11den December in het ambt bevestigd; den 27en met gloed en ongekende geestdritt zijne gemeente het Woord Gods verkondigend, onbewust, dat het voor de laatste keer was geweest, dat hij haar kansel beklommen had, den 10den Januari gestorven, den 14den Januari begraven.

En de troost:

Op het kille, huiveringwekkende kerkhof is getroost met het laatste woord Gods, dat Geerhard Kramer in den Naam des Heeren gebracht heeft: *»Zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden,»* en met het woord der belijdenis van Christus' Kerk: *»Ik geloof in Jezus Christus, Zijnen eeniggeboren Zoon, onzen Heere — — — ten derde dage opgestaan van de dooden, opgevaren ten hemel, zittende aan de rechterhand des Almachtigen Vaders.»*

Breukelen, 3 December '97.

W. H. GISPEN Jr.

CORPSLIED.

Broeders, rijst op! Ziet, geplant staat uw vaan;
Moedgevend blinkt onze zinspreuk ons aan!
»Nil Desperandum” — want cendracht maakt macht;
»Onder Gods leiding” betoonen wij kracht;
»Één is ons hart is ons woord, is ons lied,
»Nil Desperandum” — wij wanhopen niet!

Sterk is de band, die ons allen vereent;
Vriendschap ons heilig, wijl God ze ons verleent;
»Nil Desperandum” als God haar bewaart,
»Onder Gods leiding” houdt zij ons vergaard;
Één is ons hart, is ons woord, is ons lied,
»Nil Desperandum” — wij wanhopen niet!

Rijk is ons leven, ons streven, ons lot;
Één is der broederen leidsman en God!
Jong zijn we, en sterk, en de kracht, die ontsproot,
Wijden wij God en 't beginsel zoo groot;
Één is ons hart, is ons woord, is ons lied,
»Nil Desperandum” — wij wanhopen niet!

Helden in God zijn we, Issus de Calvin,
Kind'ren zijns geestes, standvastig van zin;
Breekt straks een leven van worsteling aan,
Zinspreuk, gij blijft ons voor oogen dan staan;
Één blijft ons hart, blijft ons woord, blijft ons lied,
»Nil Desperandum” — wij wanhopen niet!

A. J. MULDER.

Waarmede zal de jongeling zijn pad
zuiver houden? Als hij dat houdt naar
Uw Woord.

Ps. 119 : 9.

De mensch is geen standbeeld, dat, cenmaal opgericht, onverwrikbaar blijft staan.

Beter en meer schriftuurlijk is het beeld van een wandelaar, die wandelt op een pad, van een reiziger, die reist over een weg.

Ge hoort dan ook telkens spreken van een »levensloop» die volbracht moet worden, van een »levenspad» dat bewandeld moet worden. Dies zegt Paulus: »Ik heb den *loop* geëindigd» en roept anderen op om »met lijdzaamheid te loopen de loopbaan, die ons is voorgesteld.»

Een pad, een weg leidt u ergens heen, voert u ergens naar toe. En de vraag, of uw pad zuiver, uw weg goed is, hangt af van tweeërlei.

Ten eerste of dat pad u brengt, waar gij wezen *wilt*.

Ten tweede of dat pad u brengt, waar gij wezen *moogt*.

Ieder wandelaar weet, dat er paden zijn, die hem brengen waar hij niet wezen wil — doolpaden.

Maar hij weet ook, dat er paden zijn, die hem naar gevaarlijke plaatsen brengen, waar hij niet wezen mag.

En evenzoo nu staat het met de levenspaden, die door de kinderen der menschen bewandeld worden.

Dat is nu de zonde. »Allen zijn zij *afgeweken*.»

»Wij keerden ons een iegelijk naar *zijnen* weg.»

Er is een levenspad door God ons aangewezen. Maar dat is de zonde, dat de mensch de paden der oprechtheid verlaat, en gaat in de wegen der duisternis — paden die hij niet bewandelen *mag* — en daarom is hij op »wegen des doods» dalende naar de binnenkamers des doods — die hem brengen, waar hij niet wezen *wil*.

Als een reiziger verdwaald is, dan wordt het hem bange, zijn hart wordt onrustig en met angst wordt naar den goeden weg gezocht.

En zoo is het ook met hem, die gewaar wordt, dat hij op een verkeerd levenspad is en die nu roept uit het diepst zijner ziel: Waar is het juiste pad, dat ik te begaan heb, het zuivere levenspad, dat ik bewandelen moet.

En verder, als ik eenmaal den weg mocht vinden — hoe moet ik er dan op *blijven*, waarmede zal ik mijn pad zuiver houden?

Als hij dat houdt naar Uw Woord. Zoo luidt het antwoord onmiddellijk op die gestelde vraag gegeven. Een antwoord wordt u door de scholen der oudheid gegeven. De een zegt: voimt u naar de eeuwige ideëen. De ander zegt: Streeft naar de deugd, welke in het midden van twee ondeugden gezocht moet worden.

Het koude, onaandoenlijke stoïcisme geeft u als den meest wijzen levensraad: Nec videre, nec lugere, sed intelligere. Het luchthartig Epicurëisme, zoo de oudere als de nieuwere school, verkondigt zoo luid mogelijk: Wat goed of wat kwaad is, moet alleen daarnaar beoordeeld worden, of het u al of niet aangenaam aandoet. Ernstiger denkers zeggen u, dat gij uw doen en laten door een »daimonion" of een kategorischen Imperativus moet laten beheerschen.

Quot capita tot sensus! Het eene stelsel verdringt het andere. De eene filosoof staat na den ander op. En toch, hulp en heil bracht het nimmer aan.

Waarom? Omdat al die beraadslagingen kwamen uit het hart des menschen, dat arglistig is, meer dan een eenig ding, ja doodelijk, wie zal het kennen?

Neen, er is maar Eén, die over uw levensloop en uw levenspad zeggenschap heeft. Die Eéne is de Heere uw God, omdat Hij u geschapen heeft en gij *Zijn* schepsel zijt.

En in Zijn Woord dat een lamp voor Uw voet, een licht voor Uw pad is, wijst Hij U uw weg aan. Hij alleen, die naar dat Woord van Zijn God wandelt, mag er van verzekerd zijn, dat hij op den zuiveren weg is, waar hij wezen *mag*, en die hem brengt, waar hij straks ook wezen *wil*.

Als hij dat houdt naar *Uw* Woord, zooals Gij dat gesproken hebt, naar *Uwe* Wet, zooals Gij die bevolen hebt, naar *Uwe* inzettingen, zooals Gij die verordineerd hebt. Want of uw weg zuiver is geweest, staat *alleen* ter beoordeeling aan Hem, Die op den dag der dagen de vierschaar spannen zal en oordeelen zal naar den maatstaf van Zijn heilig Woord.

Dat Woord geeft niet alleen een zekerheid voor uw weten, een rustpunt voor uw denken, maar is u ook ten gids op uw levensweg gegeven.

Waarom wordt het voor een jongeling gevraagd? Calvin zegt, omdat het later zooveel gemakkeijker is, als men het in Zijn jeugd heeft geleerd. Maar ook zegt hij, is het jongelingsleven zoo gevaarlijk, dat er dan een »dubbele toom» noodig is.

Zoo is het. In de jongelingsjaren kan de twijfel zoo machtig veel invloed hebben. Dan zijn de bekoorlijkheden der wereld zoo verleidelijk.

En dan een levenspad kiezen — een zuiver levenspad, en dat pad zuiver *houden*.

O, dat de jongeling het houde naar Uw Woord!

Dat hij gedenke aan Zijn Schepper in de dagen zijner jongelingschap. Dat het Woord des Heeren trouw gelezen, veel onderzocht worde.

En zij bij die lezing het stil gebed der zielen:

Heer, ai maak mij *Uwe* wegen
Door Uw Woord en Geest bekend.

† † †

IMPRESSIES.

k zal u zeggen, lezer, een groot, een onweersprekelijk axioma. Maar ik wil niet, dat ge er om lachen zult.

»Een kind is een mensch.»

Ha zie, daar vertrekt zich uw gelaat. Dat is dan toch ook al te ridicuul, niet waar, om te komen aandragen met zoo'n banale waarheid; dat weet immers iedereen: dat is toch

Halt, niet iedereen weet dat. En daarom wou ik het nu eens zwart op wit gezet hebben. Want velen twijfelen aan die reusachtige waarheid, — misschien gij zelf ook wel. Zeker wilt ge haar ten deele aannemen, doch in haar consequenties niet.

U geeft, o zoo graag, toe, dat die kleine, mollige armpjes met de gekussende handjes en de gekuilde elleboogjes, heusche echte armen zijn, zoo goed als de blauwgeaderde, met dikke spierbundels belegde, ijzerharde armen van den athleet.

U weet wel, dat die teere, waggelende beentjes, ondanks hun zwakheid menschen-beenen zijn. En dat het dikke, kogelvormige, ongemodelleerde kinderkopje een menschenhoofd is met al wat er-an vastzit, dat wilt u ook nog wel goedvinden.

Maar dat een kindergeest ook is een menschengest, die in nuce alle qualiteiten heeft van den machtigen wondergeest, in een volwassen lichaam wonend,

dat die geest alle beroeringen en gewaarwordingen voelt, evenals uw geest die merkt, Mijnheer en Mevrouw, daar wilt u niet aan.

Of als gij het al aanneemt, dan zal toch menig een juist daarom met spottend medelijden op u en mij nederzien.

En dat verschijnsel verwondert mij in het minst niet.

Ik vind het zelfs zeer begrijpelijk.

Begrijpelijk, omdat bij het kind het innerlijk leven niet duidelijk en belijnd naar buiten treedt, wijl het een te vluchtig karakter draagt.

Het kind kent wilde, heftige smart, schreiende droefheid, gillende wanhoop: het voelt uitbundige vreugde, jubelende blijdschap, vroolijke hope, het heeft een stil wachtend geloof, heeft zijn neiging, zijn afkeer, zijn naijver, zijn meegevoel. Het bezit alles wat z'n vader en z'n moeder en wat alle menschen hebben. Maar het heeft alles momenteel.

De indruk is bij den grooten en den kleinen mensch dezelfde; de organen, om hem te ontvangen en voort te planten, ze zijn er. Doch de uitwerking is verschillend.

Het resultaat is een ander, omdat de geest, waarin de impressie wordt ingedrukt, bij het kind nog dommelt in een onbewuste bewustheid.

Een volwassen mensch ontvangt den indruk bewust. Hij beredeneert, onwillekeurig dikwijls en vaag, maar toch, hij beredeneert dien indruk, poneert de oorzaak, overziet de gevolgen. Zoo houdt hij de impressie langer vast.

Het kind slechts voor een oogenblik.

Maar, hoe kort ook, het heeft den druk in zijn geest gevoeld, en het voelt er ook de uitwerking van: het lacht, het schreit, het is angstig, het is naïf-kinderlijk-vrij, het haat of het koost.

Een kind kent alle variaties, die de impressie doorloopt, alle indrukswisseling en -combinatie, maar de indruk wordt spoediger vlak.

.....

Druk uwen vingertop in een klomp boetseerklei en ook in het oeverzand

De klei behoudt den vorm dien uw vinger eraan gaf. Het zand aan den vlakken oever ontvangt den indruk ook; maar dra verdwijnt de holling en het wordt effen als te voren.

.....

Doordat nu de impressies in den tijd, dien we als kinderen leefden, van zoo kleinen duur zijn en zoo spoedig in elkander overvloeien, daardoor vinden we er zoo weinig bewaard in het reservoir van ons geheugen.

Onze eerste tien, twaalf jaren, ze schijnen ons als een vage, nevelige droom, een groote leegte, als een gladde, effen vlakke, zonder iets, dat uitsteekt. Ja toch, wel iets.

Soms was de indruk van dien aard, dat het kindergeestje, al z'n krachtjes erop saamtrekkend, hem vastgreep en vasthield, zòd' vast, dat hij zelfs na jaren als een duidelijk beeld met licht en schaduw, tint en belijning, afgeteekend staat in den spiegel van ons bewustzijn.

Zoo'n beeld drong zich onweerstaanbaar aan mij op, toen ik droomend neerlag, opziende door dichte bladergewelven heen naar wegwazemende stukjes van een somberen, grijzen hemel.

.
Ik zag, uit den nevel opkomend, zachtken, langzaam scherper zich belijnd, een smidse.

De vuurkracht, door het water overmocht, stierf een langzamen dood, de kolen, zwartachtig grijs, zijn nog nat van het uit den koelbak erop-gesmeten water.

Er boven de groote, bruin-zwarte blaasbalg, rimpelig en plooiërig-incengezonken, zonder leven, zonder geest.

Vermoeid van het slaan leunen de forsche hamers tegen het aambeeld.

Op den grond blauwe plekskens ijzer, gestolten vuurvonken.

De werkbanken, duister en verlaten, op den achtergrond.

De lichten zijn gedoofd, op één enkel lichtje na, dat suizend brandt boven de schroefbank, een breeden kring van licht verspreidend, die allengs flauwer en flauwer wordt en zich verliest in lichte duisternis.

Daar, onder die ééne gasvlam, aan de boormachine ijverig bezig, staat de laatstachtergebleven knecht.

En wij beiden, m'n broertje en ik, zitten naast de machine

op de schroefbank, luisterend met nieuwsgierige kindergezigtjes.

Want hij vertelt, en 't is ons een genot, naar zijn verhaaltjes te hooren.

Als 't uit is, klaagt mijn broer, dat zijn hand hem pijn doet: want ik raakte hem met den hamer daar-even, toen we smidje speelden bij het aanbeeld.

Ik zeg, dat het zijn eigen schuld is.

Maar de knecht begint een nieuw vertelseltje, en weer zijn wij stille.

Bedaard en monotoon, zonder daling of rijzing, sprekend dof-duidelijk woord voor woord, soest de stem van den man door het vaag-stil-sombere van de groote, leege ruimte, als het tikken van een klok in een nacht zonder slaap.

En toen kwam de prins

En toen kreeg ze een mooi-gouden huis met een zilveren vloer

En toen

Door onzichtbaren tocht flikkert droef-op de gasvlam, even helderder lichtend, dan weer gelijk brandend met blauw, geel-omkransd licht.

Buiten giert de wind in den kouden Februariavond, met gelijke vlaagjes slaande tegen het glas de regendroppels in eentonigen rythmus. Door dat alles heen het regelmatig geluid der boormachine.

En toen zag ze een schoone vrouw

En toen

Op eens wordt de eentonige geluidenstroom gebroken door één geluid, dat alles overstemmend, ons doet opschrikken, een geluid, snijdend-gillend-hol, onbeschrijfelijk in z'n akeligheid als de hoest van een hond, steunend en angstig-schreeuwend gelijk.

't Was mijn broertje, die gehoest had.

Mijn moeder komt haastig beneden, bezorgd-zeggend nog op den trap: »Wie hoestte daar zoo,» en dan, als ze het weet, brengt ze mijn kleinen broer naar boven.

Een half uur later ben ik bij m'n grootouders, daar de dokter niet hebben wilde, dat ik in ons eigen huis bleef.

Toen wist ik het nog niet, doch later hoorde ik, wie dien avond zijn sprong gewaagd had.

Die hoest was niet de hoest van een mensch, maar 't gebrul van dien ontzettenden worger, van het onverbiddelijk grijpdier, dat croup heet.

Twée dagen later vertelde men mij, dat mijn broertje waarschijnlijk zou gaan sterven.

Ja, wat was sterven?

Men had mij gezegd, vroeger, toen een ander kindje gestorven was, men had mij toen gezegd, dat het nu was in den hemel.

Dus nu ging ook m'n broertje naar den hemel.

Maar daar kwam het over me als een klare, vreeselijke, akelige duidelijkheid, dat hij dan zou weg zijn van mij, dat hij zou zwijgen als ik vroeg, stille zou zijn, als ik schreide, niet meer mee zou lachen in mijn blijdschap.

En toen — want ik had ook dat andere kind dood gezien — toen zag ik hem op eenmaal liggen, onbewegelijk en strak en stijf op een wit bed onder het lange, witte doodslaken.

Hij zou stomme zijn.

En ik moest hem nog iets vragen.

Het plofte op me neer als een diep besef van schuld. Het wrokte in me op, onwederstaanbaar zich dringend naar boven. Het riep uit boven alles, scherp en wreed, telkens luider en luider.

Het schreeuwde in me: »Je hebt hem geslagen, je hebt hem geslagen.»

Ik had hem immers bezeerd. En ik vroeg hem nog niet, of hij weer goed op me zijn wou.

't Was toch eigenlijk mijn schuld, dat ik hem raakte met den hamer.

En nooit, nooit, nooit zoude ik hem om vergeving kunnen

vragen, als hij zou neer-liggen dood en koud en sprakeloos.

Er was wanhoop in m'n kleine hart: maar tegelijk een vast besluit, het besluit, dat ik tot hem zou gaan en dat ik hem zou vastgrijpen, en vragen: »vergeef me.»

En dan, dan zou ik ruste hebben, als hij mij vergeven had.

Stillekens sloop ik weg uit het huis van m'n grootouders, telkens zeggend in mezelf, dat ik het vragen wilde.

Maar toen ik stond voor onze eigen woning, toen ik den deurknop greep, om binnen te gaan, toen stelde zich iets in mijn weg: ik mocht niet, het was mij verboden thuis te komen.

Ik ging heen, kwam terug, en ging weer heen. Doch een oogenblikje later stond ik op dezelfde plaats.

Er woedde een heete strijd in me.

Ik wou met al mijn willen tot hem gaan, schreiend vragen, of 't weer goed zoude zijn tusschen ons.

Maar ik mocht, ik mocht niet.

Toen scheen 't verbod mij wreed, harteloos-wreed, want ik kon nog niet begrijpen, wat croup, wat besmetting was, en mijn kinderverstand kon het niet goedvinden, dat ze zóó met mij deden.

En toen wiede en draaide en warrelde en suizelde het in m'n kinderhoofd, dat ik moest, dat ik moest . . . ik kon het wel uitschreien en uitgillen, dat ik moest, want ik had immers zijn vergeving nog niet . . . en hij zou sterven.

En daardoorheen ging het duidelijk, snerpnd, regelmatig-optikkend, uit mijn borst: mag-niet, mag-niet, mag-niet. —

Zoo was het één minuut, twee minuten, een paar seconden misschien. Maar op-eens, daar drongen de wroeging en de angst mij voort door de openstaande deur naar binnen, in de smederij.

Hoor 't klinkt weer, dat nare, benauwde hondengeblaf. Nog eens, hooger, scherper, gillender dan eerst. Mijn hart voelt een oogenblik zich saamnippen als door een harde hand; een gevoel van schuwe vrees overweldigt mij: maar het van me afschuddend, treed ik voort. Doch eer ik kwam in de kamer,

waar hij was in woeste croup-benauwdheid, staande stijf-recht-op in bed, de oogen getreden uit hun kassen, het gezicht verwrongen en vaal-blauw, zag ik mijn vader, die mij bedroefd-angstig, zonder spreken, bracht uit de smederij en op den stoep.

Toen — want ik was een dom, onwetend kind, — toen scheen die daad mij een groote onrechtvaardigheid, een harde, vreeselijke wreedheid.

En toch was het een daad van liefde.

.

Hij was dood.

Al mijn denken loste zich op in ééne gedachte: dat ik hem nooit gevraagd had en nooit meer zou kunnen vragen om vergeving.

Heel mijn voelen werd één gevoel van knaging van wroeging in mijn hart.

Toch wou ik hem zien. En ik heb gesnikt en geschreid en gesmeekt, tot men het eindelijk toestemde.

Daar lag hij dan, stijf en koud en dood, rustig en stille. Een donkere schaduw, zwaar onder de bol-gesloten oogjes, de paars-witte lippen half geopend, zich vertrekkend tot een vredigen, kalmen glimlach, de borst, die niet meer ademde, gedrukt, door de over elkander gelegde, was-witte handen.

Daar zag ik geen smart meer, en geen benauwing, en ook geen wrok meer jegens mij.

Ik voelde mij gerustgesteld, de wroeging was uit mijn kinderharte weg.

Ik, het kind, werd gemeenzaam met den dood.

Wel bekreep mij een aandoening van weemoed, maar felle smart was het niet.

Doch toen ik hem kuste op het marmeren voorhoofd, toen ik huiveren moest van de ijzige kilheid des doods, die mijn lippen verstijfde, toen kwam de smart over me.

Want die daar lag was niet mijn lieve broer, maar iets vreemds, iets niet-menschelijks, hij zelf was van mij weg voor immer.

Daar heb ik niet geweten met mijn verstand, doch begrepen bij intuïtie, dat niet de stof den mensch vormt, maar de geest.

.

Vaag doemt nog voor mij op een onbestemd iets van een stoet van sombere, zwarte mannen, en van een rijtuig, waarin ik reed, en van m'n moeder, dat ze schreide, zacht en klagend, toen het kleine, met zwart doodslaken gedekte kistje werd uitgedragen.

Vaag óók, dat ik neerzag in een diepen, zwarten kuil, en dat droef en hol neersloegen op de kist de schoppen zand.

En dat ik, thuisgekomen, platen heb gekeken uit een boek.

EZDRAS.

CANTICULUM.

Vivat virgo gracilis,
Tenera, honesta —
Studioso facilis —
Cuique sit modesta.

Eam nos afficimus
Maximo honore;
Eam nos allicimus
Bono patrum more.

Labia sunt osculis
Aures professori;
Caput nostrum studiis
Patet cor amori.

A. A. A.

EEN AFSCHIEDSBEZOEK.

ooizonnig najaarsweer! De schoone herfsttinten kleurden de hoogopgaande beuken van den rijweg, door den regen en den wind enkele dagen geleden geteisterd en beroofd van een goed deel van haar kleurig loover. Een zacht windje deed de dorre bladeren ridselen. Mijmerend liep ik den oprit langs van het heerenhuis naar de poort, om mijn laatste bezoek te brengen aan het dorp, in welks nabijheid ik eenige heerlijke vacantieweken had doorgebracht.

Langzaam naderde ik de tuinmanswoning, die in het dichte groen, eenige schreden van den weg af, gelegen was, om een heksleutel te halen, daar het laat zou worden, eer ik terug zou komen. Ik trad het huisje binnen, waar de tuinmansvrouw juist het overschot van het middagmaal opruimde.

»G'n middag menheer, nog eens naar 't dorp?»

»Ja Geertje, voor 't laatst. Ik moet nog eens hier en daar heen, afscheidsvisites brengen en eenige boodschappen doen.»

»Zoo zoo, menheer, 't is dan toch waar, wat ik hoorde, dat u weggaat? Dat zal menigeen hier op 't dorp spijten. U kwam nog al eens bij de menschen en dat zijn ze hier zoo weinig gewoon. Ze leven hier anders zoo »eenzelvig», ziet u, en nu hadden ze nog eens »anspraak». U moest nog wat kunnen blijven. En wat zal 't Mina D. spijten. U kwam daar immers nog al veel?»

»Wie?» vroeg ik, want ik deed, alsof ik niets gehoord had, hoewel ik voelde, dat ik zoo rood werd als een kalkoensche haan. »Wie?»

»Wel de juffer van den notaris. Nu, doet u maar niet, of u van niets weet. Men heeft u laatstleden Woensdag wel gezien. Ze liet u uit, maar 't scheiden duurde zoo lang.»

»Och kom, Geertje, gekheid hoor! Nu ja, ik kwam er wel eens, maar niet druk. Ik ben nog meer bij den dokter geweest. Daar zijn toch ook aardige meisjes in huis. Waarom praat je nu juist van Mina D.»

Maar ik voelde, dat ik mij niet langer goed zou kunnen houden. Daarom wendde ik haast voor en vroeg om den sleutel, die mij onder allerlei schertsende opmerkingen werd overgereikt en ik vertrok.

Wist die goede Geertje 't ook al? Hoe was die er achter gekomen? Nu mocht zij 't wel weten. Voor haar had ik anders geen geheimen. Reeds van mijn schooljongensjaren was 't Geertje, die toen bij ons als meid in huis was, aan wie ik mijn geheimen mededeelde. Aan Geertje klaagde ik mijn nood, als ik, volgens mijne meening, verongelijkt was. Geertje troostte mij in mijn verdriet. En hoewel ze sinds met den tuinman van »Beukenhof" getrouwd was, was onze kennis toch aangebleven. Zoo nu en dan logeerde ik »op 't huis" en dan ging ik nog al eens enkele uurtjes praten bij Geertje over den »goeden ouden tijd."

Ja, Geertje was er wel achter. Ik kwam veel bij den notaris, vooral sinds Mina thuis was. Haar donkerbruine, bijna zwarte lokken, haar fraai gewelfd voorhoofd, haar donkerblauwe kijkers, die fiere gestalte, haar geheele wezen had mij met één »coup de force" ingenomen. O, wat hadden die ondeugende oogen een macht over mij gekregen, sinds den eersten avond, dat ik haar ontmoette En mijne gedachten dwaalden weer naar dien gezelligen avond terug. Ik was bij haar ouders op visite. Zij was op reis. Daar kwam een telegram »ik kom om 9 uur." Luid juichten vader, moeder,

broertjes, zusjes. Mina, »t moedertje in huis,” kwam terug eenige dagen voor de afspraak.

Ik maakte natuurlijk aanstalten om te vertrekken, maar dat mocht volstrekt niet; ik moest deelen in de vreugd, men zou me voorstellen en »dan zouden we 't wel spoedig samen kunnen vinden”, zei mama, »als mijnheer maar niet al te plaagzuchtig uitgevallen was, want plagen. . . . dat kon Mina ook.”

't Werd spoedig 9 uur. Daar hoorden we de wielen van een rijtuig knarsen over den grintweg. Dat zal ze zijn en jawel eenige minuten later stond vader, die haar van den trein had gehaald, met »zijn” dochter voor me. Elegant boog ze, — »aangenaam kennis te maken” ik geloof, dat ik een mal figuur maakte, doch er was reden voor om eenige minuten uit »je gewone doen” te geraken. Doch niet lang — en we zaten spoedig in een aangenaam gesprek; vragen over de reis, over familie en kennissen, die ze ontmoet had, afgewisseld door scherts en vroolijk gesnap der kleintjes. — 't Was laat, eer we er om dachten en 't afscheid nemen viel me zwaar. Eén ding troostte me. Papa noodigde me hartelijk uit, zijn huis als 't mijne te beschouwen en te komen, wanneer ik wilde. En, ja, ik geloof, dat ik te dikwijls van dat aanbod gebruik maakte, want geen dag ging voorbij of ik kwam er, nu eens met deze boodschap, dan weer met die of ook zonder.

En thans, mezelf rekenschap gevend, van wat er in me omging, mezelf afvragend, waarheen mijne gedachten 't meest zwierven, moest ik bekennen, dat Geertje wel een beetje gelijk had.

Nu moest ik weg. De vacantie was om. O, wat zou ik graag weer van voren aan willen beginnen. Maar toch zij. . . . ja, ze was wel vriendelijk, aardig, voorkomend. 't Was geen koude, vormelijke kennismaking gebleven, we waren wel vrienden geworden, maar toch ik vond, dat maar kom, geen zwarte gedachten. Ik was reeds somber genoeg, omdat ik den volgenden dag weg moest.

Heerlijk schoon was de wandeling van »Het Huis» naar het dorp. Een statig bosch van zware, grove dennen. Een blauwe nevel hing in het woud en gaf van verre een wonderfijnen toon aan die grauwe kleuren van het dichte naaldenloover, waar 't omhoog werd gehouden door de zware, doch sierlijk gevormde stammen en takken. Een glibberig naaldenpad — hooger liggend dan 't karrespoor ernaast, en schier bij elke schrede met de wortels der boomen doorploegd liep langs struiken en bramen, langs heideplanten en boschbessengroen, dat zoo nu en dan gebroken werd door blonde stammen van zilveren berken. Aan 't einde van 't dennenbosch daalde 't karspoor eenigszins en recht tegenover me stroomde een klare beek eenigszins in de diepte.

Een schilderachtig brugje, sterk doch kunsteloos van zware boomstammen, plaggen en takken gemaakt, verbindt de beide oevers der beek en eveneens den zandweg, die naar het dorp voert. De beek buigt zich nu langs den weg op eenigen afstand, zich kronkelend in de laagte vliet zij door een sparrenbosch en bij iedere kromming van het stroompje vertoont zich een nieuw en verrassend tafereel. O, 't was er heerlijk in dien lusthof der natuur, doch ik zelf? Andere dagen had ik al 't schoon opgemerkt, maar nu? Langzaam, mat, drentelde ik langs den weg en ik verviel weer in mijne vorige »Schwärmereien». »Zou ik haar vragen? Ik zou wel willen, maar maar zij. Ja, ik geloof wel, dat 't gaan zal. Maar hoe moet ik 't aanleggen?» en ik verloor me weer in allerlei plannen. Ik stelde me voor, hoe ze eindelijk »zonder een woord te spreken zich in mijne armen zou werpen, tranen van geluk zou schreien,» enz., zooals ik dat meermalen door een dichter had hooren beschrijven, alles even poëtisch »Maar mijn ouders? Die wisten er nog niets van. En ik diende, vóór alle dingen, hen toch wel met mijne plannen bekend te maken Maar waarom? Toch nette lui, godsdienstig, niets op aan te merken. En Mina zelf, ze behoefden haar slechts te zien, om Jongen, 't zou toch eene verrassing voor

hen zijn, als ik daar opeens voor hen stond met zulk een heerlijk, lief meisje. — Maar kom, ik wil er niet langer aan denken. Stel je voor, dat ik een blauwtje liep. En ze is ook nog jong genoeg. Neen, ik wil niet langer loopen suffen over die quaestic.”

En ik trachtte mijne gedachten over andere dingen te laten gaan. »Morgen weer naar huis. Nieuwe gezichten, nieuwe gedachten. De colleges beginnen spoedig weer. En dan, jongens ja, groenen, wat zullen we die lui eens te doen geven? Een minnebrief laten samenflansen? Waarom een minnebrief? Een leuke boel, zoo'n eerste dag. Weer al die oude kennissen — neen, allemaal niet. Sommige oudjes zie je niet meer. Kerel, je komt ook al langzamerhand onder de oudjes. Enfin! dat moet ook, dat is de gang der dingen. En dan examen doen. Brrr! Maar dan ook 't ideaal bereikt, »de pastorie in met een aardig vrouwtje.”

»Een aardig vrouwtje —, ja, ik wou, dat ik nu maar wist, wat ik doen moest.” Want al wandelend en mijmerend, was ik het dorp genaderd.

Een vreemd, beklemmend gevoel kwam over me, toen ik de dorpsstraat opliep en hoe langer hoe dichter bij 't huis van den notaris kwam. Zou ik eerst hier mijn afscheidsvisite brengen of ergens anders? Maar neen, Mina zat voor 't raam en dat besliste de quaestic. Ik stapte de stoep op, belde aan en Mina opende de deur. »Bonjour, hoe gaat het?” »Dank je, hoe gaat 't met jou? De familie nog gezond?” Na de gewone complimenten kwam ik binnen. Mijneheer was op 't kantoor, mevrouw druk bezig met »haar zaken.”

Ons gesprek wilde niet vlotten. Hoe 't kwam, weet ik niet, maar al spoedig praatte ik van heengaan. »Ja, Mina, ik heb nog meer visites te maken en 't is niet vroeg meer.”

Na even mijnheer en mevrouw gegroet te hebben liet ze mij uit. Beiden waren we niet vrij, niet los, niet, zooals we anders tegenover elkaar waren. — »Je moet gauw eens terug komen”. Zoo de gewone termen. — Ik had weinig of niets

te zeggen en »nu tot ziens dan! Hou je maar goed! Adieu!”

Pof! de deur viel achter me toe en ik stond weer midden op straat.

»Stomme kerel! Een half uur met haar alleen en niets gezegd. Bijna geen woord zelfs gesproken. Je moest je schamen.”

’t Was laat, toen ik den weg naar »Beukenhof” weer opging.

»Ja, bij mijnheer X. en bij mijnheer Y. hadt je genoeg te »praten, toen kon je schertsen, als zij schertsten en lachen, als »zij lachten, maar bij Mina zoo jammer. Zulk eene »gelegenheid krijg je voorloopig niet weer. En als je terug- »komt, dan is ze natuurlijk voor je neus weggekaapt »Ezel, die je bent, zoo’n lief kind; thuis hadden ze ’t natuurlijk »wel goed gevonden, al was het dan wat onverwacht. Vertel »er nu maar niets van aan een ander. Ze lachen je nog uit »op den koop toe”

Den volgenden morgen zat ik reeds vroeg in den trein. Waar ik over dacht? Waarom of ik in de eerste dagen tehuis zoo stil was?

SENNAH.

UW HART.

Uw hart is een woonplaats van liefde en van haat,
En lijkt op den hemel daarboven,
Waar nú eens de zon in haar goudgewaad staat,
Wier glans straks de wolken weer dooven.

Uw hart is een woonplaats van liefde en van nijd,
En lijkt op een roos in mijn gaarde,
Die nú met haar geuren mijn ziele verblijdt,
En straks mij haar doornsteek niet spaarde.

Uw hart is als 't mijn, een mysterie voor elk,
Mysterie zelfs voor zijn bezitter;
Zóó puurt er een bij of een spin uit de kelk
Der bloem ook het zoete en het bitter!

AËTOS.

VER WEG — DICHT BIJ.

*K*l zijt ge ver, ver weggegaan,
Gij bleeft me in 't harte wonen;
Blik ik in 't hart, dan blijft het mij
Uw beeltenis vertoonen.

Ik heb uw beeld me in 't hart gegrist,
En 't zal er nooit verbleeken;
De zon der liefde speelt er op,
Wier straalglans niet *kan* breken.

Ik heb in 't hart uw beeld omkranst
Met frissche, witte rozen;
De schoonste, die mijn tuintje biedt,
Heb ik u uitgekozen.

En rond uw beeld in 't harte zal
Het zoete lied niet zwijgen;
't Zal hoog en teêr, met vol accoord
Diep uit mijn harte stijgen.

Al zijt ge ver dus heengegaan,
Gij blijft me in 't harte wonen;
Blik ik in 't hart, dan zal het mij
Uw beelt'nis steeds vertoonen.

AËTOS.

Het lied der liefde.

Ik heb nooit schooner lied
En reiner harpaccoord,
Dan 't lied der min uit teed're borst,
En hopen hart gehoord.
Daar is geen lied zoo schoon, zoo teer,
Verrukkend 's menschen ziel,
Als 't lied der min uit jong gemoed,
Waar dauw der liefde op viel.

Zeg niet: »ik ken een lied,
Dat meer het harte treft« —
Slechts hij bereikt de hoogste sfeer,
Dien liefde opwaarts heft,
Van zaligheid, mystiek van 't hart
En zieleweelde zingt,
En, zwevend op de wiek der min,
Vergeet, wat hem omringt.

De liefde is op aard
Een schoone hemelplant
Zij heeft geen doorn, die 't eêlste kwetst,
Zoodat de toorn ontbrandt.
Zij denkt nooit slecht, zij spreekt nooit kwaad,
Zij pronkt niet met haar schoon;
Ze is rein mystiek, een koningin,
Haar kroon een bloemenkroon!

Zij zetelt in een sfeer,
 Waar gouden zonlicht gloeit;
 Vergeet-mij-nietjes strooit ze in 't rond,
 Die nooit zijn uitgebloeid.
 En nimmer zwijgt het teêr accoord
 Van 't wonderschoone lied,
 Mystiek der ziel! Wie liefde mist,
 Vat ook haar zangers niet!

Laat bruisen 't lied der min,
 Want sterven mag het niet!
 Als liefde sterft, vergaat deez' aard
 En 't verste rijksgebied!
 Daar is geen lied zoo schoon, zoo teêr,
 Verrukkend 's menschen ziel,
 Als 't lied der min uit jong gemoed,
 Waar dauw der liefde op viel!

AËTOS.

Majesteit.

IK vinde eene opmerkelijke overeenkomst tusschen de producten van Wagner's geest en de werken van Couperus. Er is verschil tusschen beiden in talent en in kunst: de grondgedachte echter, is vaak één.

Beiden hebben gevoeld, dikwijls diep gevoeld het lijden, den strijd van het leven, en wat zij gevoeld hebben, geven ze weer. Wagner in de schoonste, meest aangrijpende accoorden, die de ziel mee doen lijden en doen dorsten naar een einde, hoe dan ook — edoch dat einde komt niet: het laatste accoord is nog een vragende stemme; er is overwinning noch nederlaag.

Evenzoo bij Couperus. Aangrijpende schilderingen; een zoo meedoogenloos blootleggen van de benauwende roerselen van het Zijn, dat vaak de ziel ineenkrimpt en dat ze hijgt naar een uitslag, hoe dan ook — edoch, die komt niet: ook het slot is een klagende zucht vol mysterie.

Dat niet alleen gewone, alledaagsche menschen, met gewone karakters, gewone bezigheden, uit gewone omgeving te worstelen hebben met dat eeuwig aenigma van het Zijn, dat elke handeling verlamt en het leven verduistert, tracht ons de schrijver aan te toonen in zijn »*Majesteit*."

Gaan we in het kort den inhoud na van dezen roman.

In het groote Europeesche keizerrijk Liparië heerscht onrust. Ellende in de Noordelijke provinciën, geteisterd door een alles vernielende overstroming; gisting onder het volk, dat, bezwangerd met socialistische en anarchistische ideeën, eischt eene constitutie en in een opwelling van moed dien eisch voorlegt aan zijn strengen, autocratischen heerscher Oscar XI, keizer van Liparië »bij de gratie Gods en van St. Ladislás.”

Bang en somber is de toekomst; en het dreigend gegrom van dat naderend onweder vervult met angstige matheid het gemoed van den keizer in spe: Othomar, hertog van Xara, kroonprins van Liparië, in wien wij den hoofdpersoon van den roman ontmoeten. Een doffe vreeze grijpt hem aan, als hij, zichzelven afmetend naar zijn zelfgenoegzamen vader, in zich mist die zelfbewuste kracht, dat onvoorwaardelijk vertrouwen op innerlijke eigenwaarde. Hij, de zwakke, hoe zal hij in hooge Majesteit staan boven zijn volk? Is niet een Majesteit een halfgod, van wien het volk de zegeningen van vrede en geluk heeft af te smeeken? Maar hoe zal hij, onbeduidende, die nu reeds siddert bij het zien van de kroon, zulk een hooge plaats waardig kunnen innemen? Aldus redeneert bij zichzelven de schroomvallige en toch zoo voortreffelijke Othomar, zijn eigen innerlijke deugden niet bewust en slechts ziende op de onnadenkende hoogheid van zijn vader en de dreigende gevaren van de toekomst.

Gefolterd door dat gevoel van onbeduidendheid en de hooge roeping, die hem wacht, zoekt hij, nergens troost of geluk bespeurende, voor een tijd ontkoming in de bedwelmende omarming van de overspelige Gravin de Yemena. Doch ook dat geluk blijkt spoedig schijn.

Slechts ééne is er, die hem troosten kan: het is zijne moeder, de keizerin Elizabeth, »de zusterziel van de zijne,” die zijn smart kent en medevoelt en zijn overpeinzingen begrijpt.

Des morgens, wanneer een bange nacht slapeloos was doorgebracht en al zijn veerkracht was verlamd,

»dan zocht hij de keizerin op, die hem wachtte, het was
 »meestal een allerliefst moment, dat zij samen waren vóór
 »het lunch, vol charme van intimiteit. Dicht zat hij naast
 »haar op een lagen stoel, nam hij hare hand, stortte hij
 »de bezwaren van zijn hart bij haar uit, deelde haar
 »mede zijn onrust over de toekomst, over zich zelven,
 »als hij later zou dragen de kroon

»En zij bemoedigde hem; zij zeide dat niets gebeurde,
 »dan wat gebeuren moest; dat alles noodzakelijk was
 »in de groote, schalm aan schalm aaneengeschakelde,
 »wereldorde

Nog één uitweg blijft er over. Hij wil afstand doen van de regeering aan zijn jonger broertje Berengar; een ventje van een gedecideerd karakter, met al den onnadenkenden trots en hoogen eigenwaan van zijn vader. Maar, wat zal zijn vader zeggen van zulk een lafheid; zijn vader, die de hoogheid van zijn geslacht ophouden wil tot elken prijs. Othomar wacht, wacht met het openbaren van zijn plan, ondertusschen vreeselijk gepijnigd door vrees voor de toekomst.

Zijn innerlijk lijden openbaart zich in zijn gestel; men koestert vrees voor het leven van den kroonprins, daar zijn gezondheid schijnt geknakt. De doktoren schrijven een buitenlandsche reis voor. Teruggekeerd, voelt hij zich wel iets beter, maar toch altijd weer die benauwende toekomst en die nachtmerrie van angst voor wat komen zal.

Eens maakte zijn moeder hem er op opmerkzaam, dat het tijd werd de hoven van Europa rond te reizen om een vrouw te zoeken, opdat hun geslacht niet uitsterve. In het gevoel van zijn eigen, diepe leed, ontsnapt een kreet van smart aan zijn gemoed.

»Als sociologen spreken over de sociale quaestie, be-
 »treuren zij, dat er onder het proletariaat zooveel kinde-
 »ren worden geboren en noemen zij de arme ouders,
 »die niets hebben dan hunne liefde, zelfs verantwoordelijk
 »voor de meerdere ellende, die zij met die kinderen in

»de maatschappij veroorzaken. Treft dit verwijt eigenlijk
»ons ook niet? Of vindt u een keizer zoo gelukkig?»

Die last van Masjesteit is hem zoo zwaar omdat het goddelijk recht van het heerschen niet duidelijk is. »Ze spreken» zoo roept hij eens uit tot zijn moeder na de lectuur van eene socialistische brochure:

»Ze spreken soms als kinderen, die in eens zouden
»kunnen doorpraten en oordeelen en dan spreken ze
»soms in eens klaar en dan komen er heel primitieve
»gedachten bij me op: als God bestaat, waarom onrecht
»en ellende, en ons gezag om welk recht? O, mama,
»welk recht hebben wij, te heerschen over anderen, over
»millioenen? Zeg het me, maar redeneer van het begin;
»redeneer niet van achteren af; begin niet bij ons, begin
»bij onze eerste heerschers, onze geweldenaren, welk
»recht hadden zij, en vloeit het onze alleen voort uit
»het hunne? O, die raadsels, die eenvoudige raadsels,
»wie lost ze mij op, mijn hemel, wie lost ze mij op?»

De eenige troost, die zijn moeder hem geven kan, is niet meer dergelijke lectuur te lezen en zulke quaesties liever maar niet door te denken! Edoch, nadenken is een behoefte voor Othomars geest. Hij kan niet, als zijn vader, zich vermeien in den glans der kroon, omdat hij doordenkt.

Zijn zielelijden groeit met den dag. Hij *kan* niet begeeren en hij *wil* het niet. Hij zal een kloek besluit nemen en afstand doen ten behoeve van zijn broertje Berengar. In een oogenblik van overspannen moed ijlt hij naar zijn vader, zegt dezen alles, alles, wat hem maanden, jaren lang heeft gefolterd, doch wordt niet begrepen en afgesnauwd. Het is juist in dezen tijd, dat Berengar plotseling sterft.

Thans eischt het Staatsbelang, dat Othomar regeere. Nog een nieuwe foltering wacht hem. Het Staatsbelang eischt tevens, dat hij huwe de Aartshertogin Valérie van Oostenrijk, die een ander lief heeft en die hij zelf hoogacht ja, maar niet bemint. Welk een marteling voor zijn fijn voelende ziel! Doch daar-

naar vraagt het Noodlot niet: hij moet, moet huwen en regeeren.

Wie b.v. »Eline Vere» gelezen heeft, zou nu een aanval van waanzin of een zelfmoord verwachten. Maar — plotseling komt er berusting; berusting, bewerkt door iemand, die veel gelijkt op een »deus ex machina.» De lijfarts van den prins toch, Professor Barzne, die hem sinds maanden behandelt, oefent een suggestieven invloed uit op zijn geest en dank zij die hypnose, komt er juist op het oogenblik, waarop ze noodzakelijk is voor het leven en het verstand van Othomar, berusting; staande bij den katafalk, waarop zijn doode broeder neerligt, wordt dat gevoel van rust klaarder en meer distinct.

»En Othomar zag zich alleen met zijn ziel. Het »onzekere van het leven, het ijdele van menschenvoornemen kwam tot hem weer, maar in klaarheid; het was »geen zwart mysterie en werd harmonie. Het was of »hij geheel de harmonie zag van het verleden; in geheel Liparie's verleden van historie, in geheel het verleden der wereld klonk geen valsche toon. Alle smart »was heilig en harmonisch, bracht nader tot het hoogste »Einde, dat weder Begin zou zijn en nooit iets anders »dan harmonie. Eene berusting daalde als een heilige »geest in zijn gemoed; zijn vreemde kalmte werd berusting. Het was of zijne zenuwen zich ontspanden in één »groote leniging.»

In die berusting, in die groote leniging leeft hij voort, vindt hij kracht om te doen, wat gebeuren moet; niet alleen om Valérie tot zijn vrouw te nemen, maar zelfs als zijn vader in de Opera door een fanatieken anarchist is vermoord, om den last der regeering te aanvaarden.

Vosmeer de Spie, schrijver van »Louis Couperus en Majesteit» zegt over het einde van het boek :

»Het treurspel van Majesteit eindigt niet met den dood »van hem, die gevraagd heeft, maar met den dood van »Prins Berengar, die niet heeft gevraagd, *eindigt met de »berusting van Hamlet in het Zijn.*»

Deze laatste, door mij gecursiveerde woorden, klinken, voor wie Majesteit ten einde heeft gelezen, vreemd, om niet te zeggen, geheel onjuist. Daargelaten nog het ongemotiveerde en het wazige, ongrijpbare van de berusting, die feitelijk vrucht van suggestie is, gaat het ook niet op, om dit het einde van het boek te noemen. Wanneer Othomar, de hoofdpersoon, voor het laatst optreedt in dezen roman, is het geheel iets anders dan berusting, dat u tegensprekt uit zijne woorden. Zijne gemalin leeft in de blijde verwachting, moeder te zullen worden. »Als het een zoon is,» had de keizerin-moeder gezegd, »zal het een hertog van Xara zijn . . .»

»En toen had de keizer van Liparië (Othomar nu) »zich niet meer kunnen betooven. In één bliksemstraal, »één zigzag van ontzetting, zag hij zijn kroonprinsleven »terug, dacht hij aan zijn aanstaanden zoon. Hoe zou »dit noodlottig kind zijn? Een herhaling van hem, van »zijn gewisfel, zijne weemoed en zijne wanhoop?

»En met zijne niet te bedwingen wanhoop snikte hij »toen, in eens overstelpt door de dreigende toekomst, »zijn smart uit over zijn vader, die geweest was en zijn »zoon die komen zou! . . .»

Lezer, noemt ge dit berusting? Of is het niet een toon van doffe wanhoop over den ijzeren dwang van het Noodlot en den last van het leven?

»Ik vind,» zegt de evengenoemde Vosmeer de Spie, »het boek van groote schoonheid, zelfs waar het, maar nooit voor lang, onbevredigd laat, en zal niet roeren aan het geheel als kunstwerk.»

Deze woorden maak ik tot de mijne, inzonderheid de laatste. Bedoeling was slechts twee opmerkingen te maken.

De eerste raakt de schildering van het leed der Majesteiten. Och, in onze kringen, die we zoo door en door kennen, weten we wel dat er veel, zeer veel kommer en zorg heerscht. Elk onzer krijgt voor zijn deel wel zooveel mede van tegenspoed

en smart, dat hij zich voorstellen kan, dat ook bij anderen, al spreekt niet direct hun gelaat het uit, veel in de ziel omgaat, dat pijnigt en foltert. Vandaar, dat er dan ook honderden romans zijn, die het gewone, alledaagsche leven tot thema hebben, en juist hierom o zoo gemakkelijk de volle sympathie opwekken bij lezers en lezeressen, die in die kringen leven.

Anders wordt het evenwel, wanneer men als Couperus het lijden van Majesteiten beschrijven gaat. Majesteiten staan hoog — maar daarom eenzaam. En ja, ieder mensch is ervan overtuigd, dat daar in die vorstelijke zalen niet alles »couleur de rose” is, maar och, men denkt over de daar geleden smart niet na, vraagt zich niet af van welken aard die wel zal zijn, en maakt er zich af met de een of andere gemeenplaats over »het onbestendige van aardisch geluk” of iets dergelijks.

Niet aldus Couperus. Hij doet ons een vorst zien, die lijdt, en dat lijden wordt zoo geschilderd, gemotiveerd, dat ieder, die eenigszins voelen kan, meevoelen moet. Men gevoelt na de lezing waarachtig medelijden met Othomar, wiens slingeren onze ziel toespreken, levendig, werkelijk — dank zij het talent van den schrijver. De solidariteit der menschheid in haar lijden en worstelen sluit niet uit hen, die kroon en scepter dragen, ziedaar ééne van de hoofdgedachten van dezen roman.

Of, om met Vosmeer de Spie te spreken:

»Als een door storm opgezwiepte zee giert en gilt
 »de gepijnigde menschheid in het onafzienbaar van haar
 »horizonten en het gejubel van die [overwinning en het
 »gekermd van dien nederlaag kan door de *geheele wereld*
 »worden gehoord en medegevoeld.”

Mijn tweede opmerking raakt de oorzaak van het leed. Wie, geloovend in de Heilige Schrift, »Eline Vere” leest, zal niet anders dan met een dankbaar gevoel aan het einde van het verhaal het boek van zich kunnen leggen. De schrijver roept ons toe: zoo is *ons* leven: één aaneenschakeling van onbegrepen smart, waarvan we noch de bron noch het doel kennen. Het geteekende lijden heet dan het lijden der menschheid.

Juist slechts, in zooverre als die menschheid leeft buiten God en Zijne Openbaring. Bron der ellende is in »Majesteit" dezelfde als in »Eline Vere," de onbegrepen dwang van het Noodlot.

Het Noodlot, zegt Couperus in dit boek, drijft ons voort en wij begrijpen het niet. Othomar, de met majesteit bekleede, kan het niet doorgronden. Hij kan niet inzien, waarom hij, de zwakke weifelaar, moet regeeren. Zijn eigen geboorte als een noodlot beschouwende, siddert hij reeds voor de geboorte van zijn noodlottig kind, dat den last van het leven na hem zal moeten torsen. Rust nimmer. Berusting schijnbaar, als vrucht van suggestie. Verlangen naar een Einde, dat een oplossing brengt? Neen, dat weer Begin zal zijn. Twijfel aan alles. Aan zijn goddelijk heerschtersrecht. Aan het nut van zijn bestaan. Ongelukkiger dan zijne onderdanen, die althans in massa's worden voortgezweept in de woestijn van ellende, terwijl hij alléén, gansch alleen gedreven wordt in de wildernis van majesteit.

Vragen we ten slotte, waar de bron van dit wee uit voortvloeit, dan is een antwoord niet moeilijk te vinden. Othomar heet keizer van Liparië »bij de gratie Gods en van St. Ladi-slas" — inderdaad is hij het bij de genade, of liever de ongenade van het Noodlot. Hij is martelaar van de onbegrijpelijke causaliteits-wet, die hem in haar keten vast-snoert als een slaaf. Hij leeft niet, het Noodlot leeft in hem. Hij regeert niet, het Noodlot regeert in hem. En op de vraag: waarom moet ik leven en regeeren? een eeuwig zwijgen vol van de wreedste martelingen voor zijn vragende ziel. Othomar kent niet de ratio van zijn leven. Hij vindt zijn Zijn en zijn Majesteit een groote absurditeit — een benauwend mysterie, een raadsel, dat onoplosbaar is. Hij moet den weg afloopen, hem afge-stippeld door het domme Noodlot en dan? Dan weer zijn zoon en dan weer diens zoon en zoo voort, steeds voort als speelballen voortgerold door de hand van een onverstandig kind, dat Noodlot heet.

Het is deze onbekendheid met de ratio van het leven, die

Couperus' werken doet ademen een geest van eeuwig, klagend pessimisme, dat als een sombere wolk zich heenwelft over het menschelijk bestaan en dat, waar het zuiver wordt doorgevoerd, als in »Eline Vere» leidt tot waanzin en zelfmoord. Wie dan ook den »Oedipus Rex» van Sophocles gelezen heeft, zal moeten toestemmen, dat er tusschen de levens- en wereldbeschouwing van Sophocles en Couperus hoegenaamd geen verschil bestaat: »de profet van het Noodlot» zooals men den laatste — en terecht — wel eens genoemd heeft, is in zijn voorstellingen van het Zijn zuiver paganistisch.

* * *

De dag der kroning nadert. Nog enkele maanden en, zoo God wil, zal de laatste telg van het huis van Oranje zelve de teugels van het Bewind in handen nemen en daarmede de verantwoordelijkheid der leiding van ons volk.

Zulk een last op zoo teedere schouders! Zal hij niet te zwaar zijn, als bijna een man bezwijkt? Die vraag welt onwillekeurig op, bij wie zijn stamhuis en zijn jonge koningin liefhebbend, »Majesteit» heeft doorgelezen. Zal haar het hermelijn niet een hatelijk sieraad en de kroon een drukkend ornament zijn? Immers, rooskleurig is de toestand niet.

Het ongeloof woelt meer en meer door tot in de fijnste vezelen en zenuwen der maatschappij. Zedeloosheid tiert welig op den verwaarloosden bodem en de spoken der revolutionaire ideeën zich dagelijks scherper afteekenend, worden gaandeweg meer dreigend en brutaal.

Openlijk worden Koningschap en Koningin als een overtollige, hatelijke last uitgekreten en predikt men het onrecht van gezag en majesteit.

Wat bij het nadenken over dergelijke toestanden in het hart der Vorstin omgaat, weten wij niet.

Toch mogen wij hopen, dat de afstammeling van hem, die met den »Potentat der potentaten» een verbond had gemaakt, hieraan gedachtig en hierop steunend, met blijder blik de toekomst inziет dan de Liparische kroonprins.

Voorzeker, een Oranje zal niet lichtvaardig heenstappen over de groote verantwoordelijkheid, die met de Majesteit zijn schouderen drukt; maar ook, een Oranje behoeft die niet te vreezen. Althans, zoo de historie niet wordt op zijde gezet. »Dit Huis« zegt Groen, »is een *nationale Dynastie*. Het is met het volk vereenzelvigd. De gansche geschiedenis van het Gemeenebest heeft medegewerkt om er dit karakter in de hoogste mate aan te geven.»

Hierin ligt ook het bestaansrecht van de souvereiniteit van het Huis van Oranje. Othomar weet niet, waarop zijn heerschersrecht steunt; hij negeert de historie en — hoe kan hij anders? Als het Noodlot godheid is, waar blijft dan de geschiedenis?

Othomar kent niet het doel van zijn bestaan, waardoor het leven hem walgt en waardoor hij in zichzelf mist de kracht en den moed om den last van Majesteit te dragen. Hij is martelaar in zijn Zijn en in zijn Majesteit.

Onze Vorstin behoeft zulks niet te zijn. Als zij terugziet op het glorierijk verleden en let op de hooge roeping, die haar stamhuis eertijds opwekte om te strijden voor Gods eer en in het staatsbestuur Zijn Naam te verheerlijken, behoeft zij waarlijk niet in het onzekere te verkeeren, noch wat aangaat het recht, noch wat het doel betreft van haar Majesteit.

*
*
*

Als de dag der kroning daar is, zal er feest zijn.

Ontroering zal de Ministers bevangen als de kroon wordt gedrukt op het blonde hoofd; ontroering ook de leden der Staten-Generaal, als zij hulde bieden en trouw zweren aan de jong gekroonde. Te midden van het luiden der klokken en het bulderen der kanonnen eindeloos gejubel van tintelenden geestdrift. Het »leve de Koningin« zal losbarsten uit de borst en uit duizenden, tienduizenden monden der Souvereine tegengalmen; en die galm zal weerklink vinden tot in het kleinste gehucht van ons vaderland; ja, weerklink vinden aan de overzijde van den Oceaan en weerklink vinden tot in het

prachtige rijk van Insulinde, dat zijn vorsten zenden zal om zijn jonge gebiedster hulde te brengen.

In de borst van Neêrlands jongelingen de begeerte voor zoo schoon een koningin te mogen leven; ja, zoo noodig voor haar te sterven.

Vergeten van zorgen, van onderlinge veeten, van partijhaat, om saamgesnoerd door één band, bezield door één gloed, verheugd door één feit, feest te vieren met één hart.

Juist in eenheid zal dan het schoon liggen, dat den feestdag hult in een gloed van vroolijk licht, en dat den grondtoon van den feestzang dubbel blijde maakt.

Niet het minst blijde, zullen de Calvinisten medejubelen.

En voorzeker niet zij, zullen in den feestzang een dissonant doen hooren.

Van hun kant geen vreeze voor verbreking der eenheid.

Toch zal misschien hun toon kalmer, minder luidruchtig zijn dan van velen. Uit gebrek aan liefde? De rechtgeaarde Calvinist tart een ieder meer over te hebben voor zijn Vorstenhuis dan hij. Een Oranje te gehoorzamen is hem niet slechts een plicht, het is hem een eere.

En toch zal misschien zijn feestzang kalmer klinken.

Immers, daarvoor is reden. Want rooskleurig is de toestand niet. Niet alleen en niet vooral in het brutaal en dreigend optreden van het proletariaat toch, ligt oorzaak van vreeze. Dit is slechts één kop van de revolutionaire hydra.

De oproerige kreten van socialist en anarchist zijn niet veel anders dan consequenties van wat jaar op jaar van de publieke katheders is geleeraard.

Maar het »denkend deel der natie» wil toch nog den goeden weg op door deugdzaam te leven, uitspattingen te vermijden, de wetten te gehoorzamen en wat niet al?

Ook in de kringen waar de rede koningin en fatsoen heur priesters is, woelt meer en meer het gevaar voor den ondergang.

Ik heb hier met name het oog op de nieuwste litteratuur. Hieruit toch kan men het beste leeren kennen, welke geest

er in die kringen heerscht. Wat Multatuli brutaalweg uitspreekt en zóó uitspreekt, dat het »fatsoenlijke” menschen althans nog afschrikt, en den neus ophalen doet, wordt thans in chic bandje, gedrukt met artistieke letter binnengeloodsd in de salons der rijken en aanzienlijken die in onze samenleving den toon moeten aangeven.

Jonge dames vinden dergelijke lectuur, heerlijk, verrukkelijk, »verschrikkelijk” mooi, want — dit valt niet te ontkennen — in vele van de nieuwere romans schuilt kunst. Dan komt een van de coryphaeën van de nieuwe beweging in de litteratuur aandragen met de stelling, dat het niet zoozeer om den inhoud, als wel om den vorm van het boek gaat, om zoo aan allerlei ideeën, die de fundamenteen van godsdienst en moraal aantasten en loswrikken, een vrijbrief te geven. Een vragensmoede jonge dame tracht in kunstvolle taal, hem, die nog gelooft, van dien steun te berooven en ontziet zich niet in een roman, profaan tot in den titel, onomwonden den lof te zingen van het vrije huwelijk.

In het algemeen: een klagend, ontzenuwd pessimisme; heerlijke gave van het Noodlot, dat de wereld regeert. Een hulde brengen aan het cosmopolitisme, dat zich tot in zinsbouw en woordvorming vertoont.

En juist in deze boeken schuilt zulk een groot gevaar. Schoon en kunstvol geschreven vinden ze lezers en lezeressen in menigte, die de theorieën, erin aangeprezen, indrinken, er mee gaan dwepen, eerst omdat ze zoo mooi voorgesteld zijn, later om den inhoud zelve.

Zoo is van dien kant voorzeker geen opbeuring van de ontredde maatschappij te wachten. Evenmin een stoere steun voor den troon, of voor haar, die dien bestijgen zal van hen, die niet alleen de roeping van den Vorst, maar reeds de roeping der vrouw toonen niet te kennen.

Van waar dan?

Stellen we tegenover de ideeën van de mannen van 1880, die de niet weinig arrogante pretentie voeren, dat met hen

eerst de ware letterkunst in ons land is ontwaakt, een woord van Da Costa, wiens poëzie, tintelend van Oosterschen gloed, met het welnemen van de heeren van den Nieuwen Gids, steeds onze bewondering zal blijven wekken.

Hij zingt:

»'t Geheim van allen zegen,
 »Oranje en Neerland; hoor 't!
 »Is in Gods vrees gelegen,
 »Zijn dienst, Zijn gunst, Zijn Woord!"

Hier is ons de weg gewezen tot redding van de gezonken maatschappij.

En met den dichter stemmen wij in, als hij vol blijde hoop uitroept:

»Zij zullen het niet hebben,
 »De goden van den tijd;
 »Niet om hun erf te wezen,
 »Heeft God het ons bevrijd!"

»En desespereert niet!" Tegenover de bange teekenen staan nog bijna evenzooveel blijde, die het hart doen trillen van schoone verwachtingen en den jubeltoon persen uit de borst.

Als dan onze Souvereine gekroond zal zijn, klinke dan te midden van den luiden vreugdekreet der schare, ook onze stem en jubele ook van onze lippen ernstig, welgemeend en vast, een diepgevoeld:

»Leve de Koningin!"

LETO.

GELUK.

oor 't leven gejaagd, en gekweld en besprongen,
Meer voelend zijn onmacht door 't machtige weten,
Dan wat niet kan denken, en zòò niet kan lijden,
Klaagt schreiend de mensch.

Hij buigt zich en rekt zich, maar kan ze niet grijpen,
De heerlijke illusie, uit dagen geboren,
Toen, kronend de schepping in majesteitsluister,
Daarhenen hij schreed.

Maar telkens weer rusten de treurige oogen,
Van staren vermoeid, op het niet te bereiken,
Dat lacht uit de verte en noodt tot genieten:
Het beeld van geluk.

Men greep het: daar daalden hoonlachende geesten,
En droppelden tranen in stralende oogen
En bleekten den blos van de gloeiende wangen,
En krijschten van smart.

Ze voeren in menschen, in broeders, in vrienden,
Hen porrend tot afgunst, tot hatend benijden,
De leugen hun leggend op vaalbleeke lippen,
En argwaan in 't hart.

Ze roofden den vrede: zij droegen de bruiden
 Van sponden der liefde naar sombere graven,
 En lieten den bruigom, het harte gebroken,
 Het oog zonder licht.

't Geluk is de Fata Morgana van 't Oosten,
 Een wolk van den morgen, bij 't rijzen der zonne,
 Wanneer ze verjaagd heeft de grijzende nevels,
 Verzinkend in 't niet.

't Geluk is een waan, is een waan van verblinden,
 Een lichtbeeld, verzwindend zoo ras als het lichten
 Van dwalende vlammen, die dooven bij 't naad'ren,
 Ons latend den nacht. — — —

Maar, Gode zij dank, 't is de smartkreet der wereld,
 Die zoekt in de dingen der aarde den vrede,
 Een aarde, gedoemd en gevloekt en verloren,
 Om menschlijke schuld.

Ja, God zij gedankt, 't is de smartkreet der wereld.
 Maar vreugdegejubel om 't eindelijk vinden,
 Maar schaatrende hallels, verkondend victorie,
 Zijn 't antwoord van ver.

En nader zij komen, met palmen van zege,
 Met lauwers omkranst de welriekende lokken,
 Trotsch heffend de hoofden, van glorie omtogen,
 Die wonnen den strijd.

Zij grepen, maar niet met gekluisterde handen,
 Zij liepen den baan, maar met jeugdige krachten,
 Zij kampten, maar niet met de stomphheid der klingen,
 Zij grepen de kroon.

Zij hadden een wachtwoord, dat schuchttrend gesproken,
 Deed siddren de geesten van leed en van jammer,
 Dat, juichend herhaald, ze van vreeze deed krimpen
 En vluchten in haast.

En als ze verwonnen, dan, galmend en juub'lend,
 Beroerend en brekend de kluisters der zonde,
 En stortend de geesten der hel in den afgrond
 Van vuur en van nacht,

Dan zingen ze 't vroolijk hun broederen tegen:
 »In Christus geloof! Het geluk is hervonden,
 Herboren de wereld tot eind'loos genieten
 Van eind'loos geluk.”

»Geprezen zij God, die daar troont in den hoogen,
 Die niet wou vergeten de krankheid der menschen,
 Genezend de breuken, verbindend de wonden.
 Geprezen zij God.”

EZDRAZ.

TONG-TONG.

De tong-tong*) van de kerk te Kedoengwaroe was weg. De toewan, nit Holland gezonden door de broeders daar, om de gemeenten op Java te bezoeken, en te zien of er nog helpers noodig waren, predikers en onderwijzers, had ook onze dessa bezocht. Met Pandita Wilhelm was hij aangekomen in het huis van Elias, die elken Zondag voor ons leest en bidt. Dien Zondag heeft Pandita Wilhelm 's morgens tot ons gesproken; te voren was ons gezegd dat de vreemde toewan de gemeente zou bezoeken en daarom waren er velen gekomen, maar ook waren er nog die aan den arbeid bleven of naar den passar gingen. Wij echter waren gekomen om den nieuwen Pandita te zien en misschien wel te hooren.

Pandita Wilhelm sprak dien morgen tot ons en den vreemden Pandita zagen we ook in het kerkje en we waren verwonderd, dat hij niet tot ons sprak.

We hoorden dus toen niet veel van hem, maar later, toen de middaghitte was voorbijgetrokken, sprak hij met de mannen en hij was vriendelijk. Hij sprak, en Pandita Wilhelm zeide ons in onze taal wat de Toewan, pas uit Holland gekomen,

*) Zie Lion Cachet. Een jaar op reis bl. 797.

wilde zeggen tot ons en vragen. Zoo vroeg hij naar veel wat des morgens gesproken was, maar niet ieder van ons kan dat goed zeggen, en we weten zoo weinig. Dit zal hij wel gemerkt hebben.

En hij vroeg naar de kinderen, en over den Doop, en wat die beteekende — en de meesten wisten het niet. Alleen Dita Troena zeide toen, dat Allah een verbond had gemaakt met zijn kind, en het genadig wilde zijn, en dat Allah daarom den Pandita had gezegd, dat hij zijn kind moest doopen, en de vriendelijke Pandita knikte en vroeg of Dita Troena dit later zeggen zou aan zijn kinderen. En dit beloofde hij.

En ook vroeg de vriendelijke Pandita of er maaltijd was gehouden in onze kerk — maar dit begrepen we niet, dit is nooit gebeurd. Wel ontvangen we in de Pendoppo van onzen voorganger Elias soms thee en ook wel iets te eten, maar dit bedoelde hij niet. Hij sprak toen van een maaltijd, waaraan de Heere Jezus uitnoodigt, wie in Hem gelooft en dat dan wijn wordt gedronken en brood gebroken en gegeten, want dat evenzoo Zijn lichaam is gebroken en Zijn bloed vergoten om ons te redden. Maar we begrepen dat alles niet, dat las Elias nooit voor en Pandita Wilhelm had er ons niet van verteld als hij kwam. Die wist er wel meer van, want hij sprak er nog later met den vreemden Toewan over. En de vreemde Toewan was bedroefd.

Daarna vroeg hij nog naar wat onze kinderen leerden en wat zij deden en of we Allah wel om zegen op ons werk vragen.

En dit behoort wel zoo, maar we doen het niet altijd, want op de sawah's van onze bureu groeit alles soms beter dan op de onze en zij zeggen dat dit is, omdat wij Christenen zijn. Maar hij zeide, dat Allah ons zegenen wil op ons gebed — en hij wilde wel dat iemand onze kinderen zou leeren schrijven en lezen, maar dat is niet noodig, we lezen zelf ook niet en als Elias het doet, is het immers goed.

Maar hij zei dat dit moest, en de bedroefde Pandita zou

iemand willen zenden om meer tot ons te spreken en onze kinderen te leeren, maar beloven deed hij niet.

En de vreemde Pandita bad met ons.

Toen we buiten de kerk waren gekomen, zag de vriendelijke toewan onze tong-tong, waarop wordt geslagen als voorganger Elias zal gaan lezen. Wanneer dat lezen is afgelopen, bidt hij en daarna moeten we zingen, maar het zingen is niet mooi, dit zeide de vreemde Pandita ook. En toen hij de tong-tong had gezien, werd hij blijde en vroeg om ze mee te mogen nemen. Onze tong-tong meenemen! en naar Holland? We meenden dat de vreemde Pandita iets anders bedoelde en we wilden een nieuwe voor hem maken, maar hij zeide: neen, neen. En toch was de tong-tong oud en leelijk. En de blijde Pandita zeide: Ik zal tongtongen in Holland, als ik er terug zal zijn en dan zal ik vertellen wat ik hier gezien heb. En we werden bang, dat we niet goed hadden gesproken en geantwoord en dat hij niet wilde dat we een tong-tong hadden, dat we die niet waard waren.

Maar Elias zeide: Goed, neem ze mee en vertel onzen toestand, dat we bijna alleen als Christenen hier zijn, dat we slechts een klein deel van de Indjil kunnen lezen en dat er geen is, die ons uitlegt, wat moeilijk er in is en vraag of iemand ons wil komen leeren.

En de Pandita zeide, dat het de schuld van hem en zijne broederen in Holland was, dat het bij ons zoo was — maar hij had ons toch al veel willen leeren en Pandita Wilhelm was toch gezonden.

En hij zei verder: Ik zal de tong-tong meenemen, want gij kunt voor u wel een nieuwe maken, die beter is: wel hebben we in Holland klokken die 'n luiden klank geven, maar een tong-tong is daar niet. En dit vonden we vreemd. En ik zal vertellen, zei hij, hoezeer ge iemand noodig hebt, om u te leeren en te helpen en de kinderen te onderwijzen en u alles duidelijk te maken, dan zal ik, voor ik begin, op deze tong-tong slaan en zeggen dat ze van de kerk te Kedang-waroe is, en

alle kerken in Nederland zullen het hooren en velen zullen vragen, wat er is en als ze het vernomen hebben zullen zeker tal van broeders komen naar Bagelen en andere residenties en die zullen u leeren.

Toen werden we zeer blijde en gaven hem gaarne de tong-tong, daarop gaf de vriendelijke Pandita ons allen de hand en groette ons hartelijk.

De tong-tong van de kerk te Kedang-waroe was weg. We hoopten, dat nu spoedig een Pandita uit Holland zou komen om bij ons te blijven, dat hij zou zeggen, dat hij de tong-tong had gehoord en wat zijn broeder had verteld en dat vele broeders in Holland hadden geluisterd en hem gezonden hadden. Maar Dita Troena maakte een nieuwe, want 't zou lang duren, zei hij.

Maar reeds zijn meer dan 60 manen voorbij gegaan, en nog is er niemand.

Pandita Wilhelm is dood.

Geen andere Pandita is gekomen.

Weinigen maar komen in het kerkje voorganger Elias hooren.

Zou die vriendelijke Pandita geen woord houden?

We hebben gezegd: Sami kapitoeloengnan! en spoedig. Maar als hij 't niet meer hoort, dan zal ons Allah hooren en dan zullen we blijven roepen:

Allah! Sami Kapitoeloengnan! Heere! help ons.

G. J. R.

V A R I A.

Begin-varium.

O! welch ein Schatz liegt hier zu Hauf,
Wo fang ich an, wo hör ich auf?

Faust.

Idem.

Hij kent dit kunstvak niet; hij toont, het niet te kennen,
Die 't enkel losse scherts van weinig arbeid acht.

Bilderdijk.

Idem.

Il faut juger les écrits d'après leur date.

Spreekwoord.

Studenten-verkiezings-agenten.

Hè, wat zijn dat allersnoeperigst kleine jongetjes!

Alg. Handelsbl.

Sodawater.

Het beste, zuiverste en goedkoopste geneesmiddel.

Advertentie.

Consilium abeundi.

Wij zien hieruit, dat er een limiet bestaat.

Versluys.

Om 12 uur zonder sleutel voor 't Hospit.

Wel, Pietje-lief, wat kijk je lui,
Als zat een kikker in je buik,
Als zat een vleermuis in je pruik.

Heye.

Na Preek college.

Gelukkig, dat aan de Academie niemand er mij minder knap om zal achten.

Kneppelhout.

Laren.

Terwijl men in Holland 's avonds een lekkere flesch drinkt, slaan wij hier water met glazen naar binnen.

v. Hoëvell.

Leerstoel—Homoeopathie.

Laat hem komen als hij kan.

Van Alphen.

20 October.

Der Nachmittag dauerte eine Ewigkeit.

Heuchenbach.

Huisbezoek.

Schoenmaker, houd je bij je leest!

Spreekwoord.

Groen.

Ik begon langzamerhand wat te leeren; alles rondom mij scheen anders te worden. Ik zag nu dingen, die ik tevoren nooit gezien had: ik werd een mensch.

Van Effen.

Ontgroenen.

Heel wat wijsheid en geduld en teederheid is daartoe noodig.

Huiskamer en Keuken.

Beren in Januari.

Ook laat zich dit begrijpen.

Id.

Zeker Boekske.

Idle thoughts of an idle fellow.

Jerôme.

Idem.

De nancef, ja! hij zal het lezen.

Da Costa.

Idem.

Jeugdige schrijvers geven meestal aan hun geest veel oefening en weinig voedsel.

Joubert.

Op een schrijver.

Foolish people! — when I say: foolish people in this contemptuous way, I mean people who entertain different opinions to mine.

Jerôme.

Gesjeesd voor 't Admissie.

Wir konnten das gelobte Land
Schon sehen, doch nicht betreten.

Brach.

Respondeeren.

Of hebt ge nu al uitgebabbeld
En is dat alles, wat ge weet?

Bilderdijk.

Binnentredend Examinandus.

Ihr wisst es schon, warum ich komme? Kaum
Weiss ich es selbst!

Schiller.

Gedurende 't examen.

Gij kunt lastig zijn, hernam hij, met dat uitvragen.

Majoor Frans.

Senaatszaal.

En jij zult respect hebben voor deze kamer.

v. Effen.

Rectorale Oratie.

Dit begrijp je, niet waar?

Jong Holland.

Mengelwerk—Almanak.

Het onderzoek naar het vaderschap is verboden.

Art. 342. B. W.

Op.

Ik heb nu alles opgeteekend, wat ik noodig achtte.

Dickens.

Propaedeutica.

O zaligheid! de tolk te zijn,
Cornelii Nepotis.

De Genestet.

Lees- en Conversatiezaal.

Voor contant geld is hier het paradijs der lekkerbekken
Maar wie crediet wil hebben, mag vóór hij komt, wel weer
[vertrekken.
Schoolmeester.

Novitius.

Kan het zijn oogjes al open doen, baker?

Dickens.

Verliefd.

Nil aliud volo nisi Philomenam.

Terentius.

Voor 't eerst op College.

O, lieve kinderen, schrikt toch niet!

v. Alphen.

Leege beurs.

Hoc maiores nostri questi sunt, hoc nos querimur, hoc
posteriores nostri queruntur.

Seneca, de Benef.

Zeker Rector.

Le capitaine est un homme excellent.

Lamartine.

Liederenwedstrijd van den Bond.

Ziehier, lieve wichtjes,
Een bundel gedichtjes;
Vermaakt er u mee!

Van Alphen.

Op een Senator.

Etiam habitum vestitumque pristinum reducere studuit.

Suetonius.

De Corpsleden.

Hi postquam in una moenia convenere, dispari genere,
dissimili lingua, alii alio more viventes, incredibile memoratu
est, quam facile coaluerint.

Sallustius.

Candidaten.

Iedereen weet, dat trouwen een zeer ernstige zaak is.

Dickens.

Zeker N. D. redacteur.

But break, my heart, for I must hold my tongue.

Shakspeare.

Theeslaan.

Es ist eine alte Geschichte,

Doch bleibt sie immer neu.

Heine.

Nihilisten.

Il faut maintenant prendre un parti . . .

Chateaubriand.

Na het Propæd. examen.

Ac rursus nova laborum facies.

Tacitus.

Corps en Bond.

Aderat pugnantibus spectator populus.

Idem.

Slot-varium.

De Redactie:

Hier is den Almanack; beklagt er u niet van;

Ghij hebt hem willen sien; valt 'er veel op te seggen,

Of werpt hem weg, of valt in slaap en laat hem leggen

Dat 's al de troost, dien ik uw ooghen geven kan.

De lezer:

Vraeght gij mij, of ik ook versadicht ben, o ja, Nicht.

Ik ben heel wel door u en meer van u versadicht.

Huyghens.

Idem.

Als ik nu niet ophield, zou ik nooit ophouden.

Van Deyssel.

INHOUD.

	Bladz.
Tijdrekening, Verduisteringen, Christelijke Feestdagen, Paaschtafel.	7
Gedenkdagen, Koninklijk Huis, Posterijen.	8
Rijkstelegraaf.	10
Kalender	11
Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag	25
Directeuren, Plaatsvervangende Directeuren, Amanuensis.	27
Vrije Universiteit, Curatoren, Hoogleraren, Pedel. . . .	28
Series Lectionum	29
Verslag van de V. U.	33
Promotiën.	38
Examens 1896—1897.	39
Bibliotheek, Aantal Studenten, Hospitium.	41
Admissie-examen	42
Corps van Studenten.	43
Senaat, Eerclid, Vaandrig, Commissie's.	44
Studenten	46
Corpsverslag.. . . .	48
»Fides Quaerit Intellectum"	51
Gereformeerde Studentenbond.	52
Studentenvereenigingen	53
Lijst van de werken der Hoogleraren aan de V. U. . .	55
Mengelwerk	67
In Memoriam J. G. Bavinck	69
In Memoriam G. Cramer	75
Corpslied	79

	Bladz.
Ps. 119:9.	80
Impressie's	83
Canticum	91
Een afscheidsbezoek	92
Uw hart	98
Ver weg — dicht bij.	99
Het lied der liefde. -	100
Majesteit	102
Geluk	115
Tong-tong.	118
Varia	122
Advertentiën.	

ADVERTENTIËN.

F. L. van der Bom,
Bloemgracht 29, Amsterdam.

Levert alle soorten van Bindwerk
in diversen stijl.

Tinnen Bandwerk, opplakken van Kaarten,
Tekeningen en Photographien.

Speciale inrichting voor Bijbelbanden, enz. enz.

Jongelingsvereeniging tot Bevordering van Christelijk Leven
„EXCELSIOR”.

WINTERLEZINGEN

te houden in de Engelsche kerk, Bagijnenhof.

Woensdag 15 December 1897 de Heer W. VAN OOSTERWIJK BRUIJN.

Onderwerp: Isaäc Da Costa en zijn tijd.

Woensdag 5 Januari 1898 de Heer W. VAN OOSTERWIJK BRUIJN.

Onderwerp: W. Bilderdijk en W. de Clercq,
als vrienden van I. Da Costa.

Woensdag 26 Januari 1898 Prof. J. H. GUNNING van Leiden.

Onderwerp: De Ondergang der Hohenstaufen.

Donderdag 17 Februari 1898 Prof. J. WOLTJER.

Onderwerp: Herodes.

Woensdag 9 Maart 1898 Dr. J. H. GERRITSEN van 's Gravenhage.

Onderwerp: van Eeden's Tragedie van het Recht.

Donderdag 24 Maart 1898 Dr. G. J. A. JONKER van Haarlem.

Onderwerp:

Aanvang 8 uur. Kaarten zijn verkrijgbaar à **f 2.50** (voor alle) à **f 0.50**
(voor één) bij den Boekhandelaar F. W. EGELING Singel 408, HÖVEKER'S
Boekhandel Kalverstraat 154 en des avonds aan de kerk.

G. J. C. HERDES, Amsterdam,

Firma HERDES & Co.

Prins Hendrikkade No. 18, schuin over het Centraal Station.

Stoom- Boek-, Courant- en Handelsdrukkerij.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

NET WERK.

VLUGGE BEDIENING.

Uitgever van het

en van den

Gereformeerd Volksblad,

Geref. Scheurkalender Timotheus

verschijnt iederen Vrijdag, abbon. **40 ct.**
per kwartaal, advertentiën **10 ct.** per regel

prijz **40 ct.** Bij partij en voor uitdeelingen belangrijke korting.

F. D. van der Bom,
Bloemgracht 79, Amsterdam.

Leverl alle soorten van Bindwerk
in diversen stijl.

Binnen Bandwerk, opplakken van Kaarten,
Teekeningen en Photographien.

Speciale inrichting voor Bijbelbanden, enz. enz.

Jongelingsvereeniging tot Bevordering van Christelijk Leven
„EXCELSIOR”.

WINTERLEZINGEN

te houden in de Engelsche kerk, Bagijnenhof.

Woensdag 15 December 1897 de Heer W. VAN OOSTERWIJK BRUIJN.

Woensdag 5 Januari 1898 de Heer W. VAN OOSTERWIJK BRUIJN.

Woensdag 26 Januari 1898 als vrienden van I. Da Costa.
Prof. J. H. GUNNING van Leiden.
Onderwerp: De Ondergang der Hohenstaufen.

Donderdag 17 Februari 1898 Prof. J. WOLTJER.
Onderwerp: Herodes.

Woensdag 9 Maart 1898 Dr. J. H. GERRITSEN van 's Gravenhage.
Onderwerp: van Eeden's Tragedie van het Recht.

Donderdag 24 Maart 1898 Dr. G. J. A. JONKER van Haarlem.
Onderwerp:

Aanvang 8 uur. Kaarten zijn verkrijgbaar à **f 2.50** (voor alle) à **f 0.50** (voor één) bij den Boekhandelaar F. W. EGELING Singel 408, HÖVEKER'S Boekhandel Kalverstraat 154 en des avonds aan de kerk.

G. J. C. HERDES, Amsterdam,

Firma HERDES & Co.

Prins Hendrikkade No. 18, schuin over het Centraal Station.

Stoom- Boek-, Courant- en Handelsdrukkerij.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

NET WERK.

VLUGGE BEDIENING.

Uitgever van het

en van den

Gereformeerd Volksblad,

Geref. Scheurkalender Timotheus

verschijnt iederen Vrijdag, abbon. **40 ct.**
per kwartaal, advertentiën **10 ct.** per regel

prijs **40 ct.** Bij partij en voor uitdeelingen belangrijke korting.

Allerwege bekroond!

Koninklijke Medaille 1895 — in de branche éénige onderscheiding.

A. DRIESSEN. — ROTTERDAM.

Leverancier van wijlen Z. M. den Koning en van
H. M. de Koningin-Weduwe (Regentes).

Cacao en Chocolaad

„A. Driessen.”

De Cacao „A. DRIESSEN” verdient uit
een gezondheidkundig oogpunt de voor-
keur. Zie attesten.

De Chocolaad „A. DRIESSEN”
is zuiver — heeft een heerlijk
Cacao-aroma en is veel billijker
dan buitenlandsch fabrikaat.

Vraag vooral de fijne merken.

Alom verkrijgbaar.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS